UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

AFGIFVET AF

DEN AF KUNGL. MAJ:T DEN 3 OKTOBER 1902
TILLSATTA KOMMITTÉ

RÖRANDE

REGLERING AF STATENS ÄMBETSVERKS OCH MYNDIGHETERS LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.

XX.

REGLERING AF LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.

BETRÄFFANDE

TANDLÄKARINSTITUTET.

092025

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1909

INNEHÅLL.

Sid

Underdånig skrifvelse till Konungen . . . . . — III.

Betänkande och förslag.

Inledning . . . . . 1.
Tandläkarinstitutets organisation och verksamhet . . . . . 29.
Till kommitténs handläggning öfverlämnade handlingar . . . . . 46.

Kommitténs förslag . . . . . 62.
Aflöningsförmåner . . . . . 63.
Aflöningsvillkor . . . . . 68.
Stat . . . . . 72.
Kostnadsberäkning . . . . . 73.

Till KONUNGEN.

Den kommitté, åt hvilken Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 uppdragit att afgifva underdånigt utlåtande och förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m., får härmed

i underdånighet öfverlämna delen XX af kommitténs betänkanden, innefattande förslag i nämnda hänseende beträffande tandläkarinstitutet.

Stockholm den 8 december 1909.

Underdånigst

F. H. SCHLYTERN.

TH. AF CALLERHOLM. PHILIP KLINGSPOR. CARL PERSSON.

RICHARD VIDE. IVAR WIJK.

Elis Sidenbladh.

Tandläkarinstitutet.

Inledning.

För utöfvande af tandläkaryrket här i landet fordrades under 1700-talet särskildt tillstånd eller »licentia», som erhölls på ansökan antingen hos Kungl. Maj:t eller hos collegium medicum. Denna tillåtelse torde icke hafva föregåtts af någon pröfning, vare sig praktisk eller teoretisk.

Först i början af 1800-talet inträdde en ändring i nyssnämnda hänseende. I 15 § af kungl. instruktionen för sundhetskollegium den 6 december 1815 föreskrefs nämligen, att utrikes ifrån inkommande dentister och operatörer icke finge i riket utbjuda och utöfva sin konst, innan deras kunskaper och skicklighet blifvit hos kollegium pröfvade och godkända. Närmare bestämmelser rörande denna pröfning funnos däremot icke, och lärer därför hafva rådt stor olikhet i afseende å examinatorernas antal, sättet för deras utseende m. m.

Sedermera stadgades genom kungl. bref till sundhetskollegium den 26 april 1861 skyldighet för prosektorn samt kirurgie adjunkten (numera professor i kirurgi) vid karolinska mediko-kirurgiska institutet att, på anmodan af sundhetskollegium, examinera tandläkare.

Uti den af Kungl. Maj:t den 18 juni 1861 fastställda ordning för tandläkarkonstens utöfning meddelades jämväl bestämmelser om skyldighet för en hvar, som ville vinna rättighet att utöfva nämnda konst, att undergå stadgad pröfning i anatomi och kirurgi samt i konstens utöfning. Sådan pröfning skulle anställas i hufvudstaden af två därtill af sundhetskollegium förordnade läkare och en tandläkare. Därjämte stadgades, att lärling hos tandläkare skulle för att kunna antagas till medhjälpare undergå viss pröfning, hvilken skulle anställas af behörig tandläkare, i närvaro af en läkare.

Närmare föreskrifter om dessa pröfningar gåfvos genom sundhetskollegii cirkulär den 25 oktober 1866 angående hvad iakttagas borde vid tandläkarelevers och medhjälpares undervisning och pröfning.

Kontrollen öfver undervisningen utöfvades sålunda af staten genom de föreskrifna pröfningarna, men själfva undervisningen var helt och hållet öfverlämnad åt de enskilda tandläkare, som ville åtaga sig utbildandet af tandläkarelever och medhjälpare.

Bidrag af statsmedel för tandläkarutbildningen erhölls först år 1883, då Kungl. Maj:t af tillgängliga medel beviljade ett belopp af 1,000 kronor såsom arfvode åt den vid tandläkarexamen fungerande tandläkaren. Enahanda belopp utgick äfven för år 1884.

Upprättandet af en poliklinik för tandsjukdomar.

En väsentlig förändring i fråga om tandläkarundervisningen inträdde sedermera på grund af beslut vid 1884 års riksdag.

Under år 1883 hade svenska tandläkarsällskapet ingått till Kungl. Maj:t med en underdånig framställning om inrättandet af en poliklinik för tandsjukdomar. I nämnda framställning anfördes, bland annat, att dittills gällande stadganden icke innebure någon föreskrift, som beredde möjlighet för studerande att inhämta de för vinnande af rättighet till tandläkarkonstens utöfning nödiga kunskaper, samt att en viktig del af denna undervisning kunde ordnas genom upprättande af en poliklinik i hufvudstaden.

Efter det examinatorerna i tandläkarexamen samt medicinalstyrelsen afgifvit infordrade utlåtanden i ärendet, föreslog Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen vid 1884 års riksdag, att för uppehållande i hufvudstaden af en poliklinik för tandsjukdomar, hvarest tandläkarelever jämväl skulle erhålla undervisning, måtte beviljas ett årligt anslag från och med år 1885 af 4,000 kronor att användas enligt angifna grunder.

Enligt vid den kungl. propositionen fogadt statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden var anslaget afsedt att användas på följande sätt:

till hyra för lokal	kronor	900
» ved och ljus	»	200
» uppassning	»	200
» materielens underhåll och förbrukningspersedlar	»	200
» arfvoden åt föreståndare och lärare	»	2,500
Summa	kronor	4,000

I skrifvelse den 13 maj 1884, n:r 51, yttrade Riksdagen att behofvet af särskild undervisning i tandläkarkonsten icke synts kunna betviflas och att Riksdagen ej funnit skäl till annan erinran mot Kungl. Maj:ts framställning i ämnet än att det ansetts vara för tidigt att då uppföra de begärda medlen på ordinarie stat. Framställningen hade därför på det sätt bifallits, att Riksdagen för år 1885 ställde till Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 4,000 kronor för inrättande och uppehållande i hufvudstaden under samma år af en poliklinik för tandsjukdomar, hvarest tandläkarelever jämväl skulle erhålla undervisning.

Sedermera beviljades vid 1885—1896 årens riksdagar för hvart och ett af åren 1886—1897 på extra stat ett belopp af 4,000 kronor till denna polikliniks uppehållande.

Vid polikliniken funnos anställda en förste lärare, tillika föreståndare, och en andre lärare. Båda dessa skulle vara i riket legitimerade läkare eller tandläkare. Närmaste inseendet öfver anstalten utöfvades af en styrelse, sammansatt af examinatorerna i tandläkarexamen samt de vid kliniken anställda lärare.

Genom inrättandet af nämnda poliklinik åstadkoms emellertid icke någon genomgripande omläggning af examensväsendet för tandläkaraspiranter. Polikliniken afsåg nämligen, så vidt undervisningen angick, allenast att bereda tillfälle åt blifvande tandläkare att inhämta för yrkets utöfning nödiga praktiska kunskaper. Den teoretiska underbyggnaden måste alltså till väsentligaste delen förvärfvas på enskild väg. Därjämte låg den s. k. protésen — det mekaniskt-tekniska arbetet, hvartill hör förfärdigande och insättning af konstgjorda tänder m. m. — utom området för anstaltens verksamhet.

* * *

Frågan om inrättandet af ett tandläkarinstitut.

Genom skrifvelse från medicinalstyrelsen den 7 november 1888 anmodades styrelsen för polikliniken för tandsjukdomar att till medicinalstyrelsen inkomma med förslag till ändrade föreskrifter dels i afseende å gällande ordning för tandläkarkonstens utöfning, dels i fråga om tandläkar-

elevers och medhjälpares undervisning och pröfning samt angående undervisningen vid polikliniken jämte i samband därmed stående frågor.

Med anledning däraf öfverlämnade poliklinikstyrelsen ett af särskilda delegerade afgifvet utlåtande och förslag i ämnet.

Handlingarna i ärendet öfverlämnades sedermera af medicinalstyrelsen till lärarkollegiet vid karolinska institutet, med begäran att kollegiet måtte i anledning af handlingarnas innehåll meddela yttrande om möjligheten af en tandläkarskolas inrättande i förbindelse med karolinska institutet, hvilket, med hänsyn till vikten och betydelsen af denna undervisningsgren, skulle äga ledningen och öfverinseendet öfver skolan samt ombesörja examenspröfningen vid densamma.

Lärarkollegiet uppdrog åt vissa af sina medlemmar att företaga ärendet till förberedande behandling. I det utlåtande, som dessa kommitterade afgåfvo, förklarade sig lärarkollegiet, i en till medicinalstyrelsen aflåten skrifvelse den 22 september 1892, instämma.

I nyssnämnda utlåtande anförde kommitterade, att de funne krafvet på en offentlig undervisningsanstalt för tandläkare, vid hvilken såväl studier som examina kunde fullgöras, till fullo berättigadt. En dylik läroanstalt borde enligt kommitterades mening kunna bäst och billigast upprättas i samband med ett medicinskt läroverk — helst karolinska institutet.

Kommitterade ansågo sig böra utgå från den åsikten, att denna tandläkarskola borde vara så inrättad, att den mäktade meddela hela den för tandläkare erforderliga utbildningen, således äfven protésläran. I öfverensstämmelse därmed föreslogos vissa allmänna grunder för en dylik skolas verksamhet.

Bland de sålunda föreslagna grunderna torde böra anföras följande.

Tandläkarskolan vid karolinska institutet skulle såsom fullständig läroanstalt besörja den nödvändiga såväl teoretiska som praktiska tandläkarundervisningen och detta i den utsträckning att vårt lands hela behof af tandläkare kunde tillgodoses. Vid skolan skulle därjämte anställas alla för vinnande af legitimation som svensk tandläkare erforderliga examina med undantag af mogenhetsexamen.

Skolan skulle stå under karolinska institutets styrelse och förvaltning. Dess verksamhet skulle öfvervakas af en inspektor, som borde vara en af karolin-

ska institutets professorer. Närmast skulle skolans angelägenheter handhafvas af dess lärarråd, hvari inspektor skulle vara ordförande och skolans samtliga lärare medlemmar. Alla viktigare till tandläkarskolan, dess undervisning och ekonomi hörande frågor skulle förberedas af lärarrådet och därefter underkastas karolinska institutets lärarkollegii utlåtanden och beslut. Vid nyssberörda lärarkollegii sammanträden skulle skolans ordinarie lärare äga säte och stämma i alla där förekommande till tandläkeriet hörande frågor.

Undervisningen vid skolan skulle ordnas efter en bestämd, af kanslern för rikets universitet fastställd plan, och syntes det kommitterade, att en fullständig kurs skulle kunna, med samma terminsindelning som vid karolinska institutet, lämpligen genomgås på tre år.

Den teoretiska undervisningen skulle meddelas i form af ordnade kurser i förening med nödiga laborationer och dissektionsöfningar. Dessa kurser skulle anordnas vid karolinska institutet och bestridas af lärare, hvilka af kanslern förordnades på förslag af institutets lärarkollegium. För berörda undervisningskurser skulle de studerande erlägga till vederbörande lärare en, på lärarkollegii förslag, af kanslern fastställd afgift, och dessa lärare skulle alltså icke för kurserna åtnjuta någon lön af staten.

Den praktiska undervisningen skulle meddelas dels i form af kortare kurser, dels som fortgående poliklinisk undervisning, dels medelst laborationer. För bestridande af den praktiska undervisningen skulle anställas, i stället för de två lärarna, som då vore anställda vid statens poliklinik för tandsjukdomar, tre lärare med följande ämnesfördelning.

En skulle såsom föreståndare för polikliniken leda den polikliniska tjänstgöringen och undervisa i dental kirurgi och terapi. En skulle gifva praktiska kurser i tandfyllning och tandreglering. Den tredje skulle föreslå det mekaniskt-tekniska laboratoriet och undervisa i mekanisk tandteknik och obturatorers förfärdigande (protésläran).

Bemälda tre lärare skulle vara de enda ordinarie. För kompetens till dessa platser skulle fordras att vara legitimerad tandläkare. För öfrigt borde tillsättningen af ifrågavarande tjänster ske enligt samma grunder, som gällde för tillsättandet af professorer vid karolinska institutet. De nämnda tre lärarne skulle utnämnas af Kungl. Maj:t och aflönas af staten.

För deltagande i de praktiska öfningarna skulle de studerande till läroverket betala lämpliga afgifter, som, på förslag af karolinska institutets lärarkollegium, blifvit fastställda af kanslern.

Sedan omförmälda skrifvelse från karolinska institutets lärarkollegium jämte kommitterades därvid fogade utlåtande inkommit till medicinalstyrelsen, anhöll styrelsen i ny skrifvelse till lärarkollegiet om uppgift på de sannolika kostnaderna för lärarpersonal vid den ifrågasatta tandläkarskolan och för den föreslagna institutionen i dess helhet.

Såsom svar därå öfverlämnade lärarkollegiet en af samma kommitterade verkställd utredning i frågan.

Uti nämnda utredning anfördes, bland annat, följande.

Af lärarna vid tandläkarskolan skulle, jämlikt den förut framlagda planen, endast de tre ordinarie erhålla lön af staten. Af dessa komme läraren i den s. k. protésen att få den trägnaste tjänstgöringen å lärorummet. Den lärare, som vid polikliniken skulle meddela undervisning i dental kirurgi och terapi, komme att i egenskap af poliklinikens föreståndare blifva upptagen jämväl under mellanterminerna och således att få ett mera omfattande arbete än läraren i tandfyllning och tandreglering.

En hvar af de tre lärarna syntes oundgängligen behöfva en assistent med fast arfvode af staten.

Hvad examina beträffade, ansågo kommitterade lämpligast att två sådana aflades.

Den första eller teoretiska examen borde undergås efter ett läsår. Enär i denna examen icke skulle ingå några speciellt odontologiska läroämnen, kunde densamma, enligt kommitterades åsikt, bäst afläggas vid karolinska institutet inför en nämnd, bestående af två professorer vid institutet, och med samtliga kursgifvare som examinatorer. Likasom vid öfriga examina vid karolinska institutet borde vid ifrågavarande examen erläggas en anmälningsafgift af 15 kronor till institutets lärarkollegii kassa.

Den andra, praktiska eller tandläkarexamen skulle afläggas efter slutad treårskurs inför en nämnd, bestående af en professor vid karolinska institutet samt en eller två legitimerade tandläkare, och med tandläkarskolans ordinarie lärare såsom examinatorer. Vid anmälan till denna examen borde

likaledes hvarje examinand erlägga en afgift, hvilken dock skulle gå till tandläkarskolan och åtminstone delvis användas till aflöning åt nämndens ledamöter.

Examinatorerna själfva skulle ej erhålla någon ersättning vare sig vid den teoretiska eller den praktiska examen.

Enär förvaltningen af en institution af den omfattning som den föreslagna nödvändigtvis komme att medföra ej obetydliga kansligöromål, ansågo kommitterade ett särskildt anslag för dessa göromåls bestridande blifva nödvändigt. Den del af nämnda arbete, som komme på en kamrerares lott, kunde, enligt kommitterades mening, uppdragas åt karolinska institutets kamrerare mot någon förhöjning i hans arfvode. Detsamma kunde ock gälla om sekreterargöromålen, därest institutets sekreterare funnes villig att vara äfven lärarrådets protokollsförare. I motsatt fall syntes det därför föreslagna arfvodet lämpligen utgå till en notarie, som då finge anställning vid karolinska institutets kansli.

Enligt det af kommitterade framlagda kostnadsförslaget skulle af statsmedel utgå:

arfvode åt inspektor	kronor	400	
» » poliklinikföreståndaren	»	4,000	
» » dennes assistent	»	500	
» » tandfyllningsläraren	»	3,500	
» » dennes assistent	»	500	
» » protésläraren	»	4,500	
» » dennes assistent	»	900	
» » kamrerare	»	200	
» » notarie	»	200	
» » vaktmästare	»	1,000	15,700
hyra för poliklinik och laboratorium	»	2,300	
till lokalens uppvärmning och belysning samt vattenförbrukning	»	2,000	
materielanslag	»	1,500	5,800
	Summa kronor		21,500

Från en hvar af de studerande skulle enligt kommitterades förslag följande afgifter utgå för de teoretiska kurserna: åt lärarna och för undervisningsmateriel tillhopa 140 kronor samt examensafgift för den teoretiska examen 15 kronor.

Därtill skulle, till ej angifna belopp, komma examensafgift för den praktiska examen samt afgift för deltagande i de praktiska öfningarna vid polikliniken och protéslaboratoriet.

Efter kommitterades beräkning skulle enligt denna plan kostnaderna för de studerande komma att uppgå till 200—250 kronor.

Uti förevarande ämne yttrade sig sedermera vid särskilda tillfällen medicinalstyrelsen och kanslern för rikets universitet.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1897 af frågan om tandläkarundervisningens ordnande uttalade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet, bland annat, att det förslag, som blifvit uppgjordt af förenämnda, utaf karolinska institutets lärarkollegium tillsatta kommitterade, syntes departementschefen vara af beskaffenhet att i hufvudsak kunna jämväl af honom förordas till antagande.

Hvad anginge de afgifter, som efter den af kommitterade angifna planen skulle af de studerande erläggas för deras utbildning vid tandläkarskolan, erinrade departementschefen, att enligt nämnda plan endast 45 à 95 kronor skulle betalas för deltagandet i de praktiska öfningarna vid polikliniken och protéslaboratoriet samt anmälan till tandläkarexamen.

Att sätta afgifterna för de nämnda öfningarna så lågt syntes emellertid departementschefen icke lämpligt, utan borde dessa afgifter, enligt hans mening, ganska väl kunna bestämmas att för hvarje termin vid hvardera institutionen utgå med belopp, som ungefärligen motsvarade de dåvarande terminsafgifterna vid polikliniken för tandsjukdomar — 50 kronor. Afgiften vid anmälan till tandläkarexamen syntes departementschefen icke böra sättas lägre än till hälften af det då stadgade beloppet, 50 kronor.

Genom afgifter af de studerande vid den nya läroanstalten ansåg departementschefen kunna, utöfver hvad som enligt kommitterades förslag skulle åtgå till bekostande af den teoretiska undervisningen och till arfvode åt medlemmar i examensnämnd, påräknas inflyta så stort belopp, att särskildt anslag af statsmedel ej skulle erfordras till hyra af lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiel. Statsanslaget till tandläkarskolan skulle sålunda enligt departementschefens åsikt kunna minskas med 5,800 kronor.

I stället för de af kommitterade föreslagna arfvoden till kamrerare, notarie och vaktmästare syntes departementschefen de i sådant afseende föreslagna belopp böra i en blifvande stat för den tillämnade läroanstalten upptagas till bestridande af sekreterar-, kamrerar- och vaktmästargöromål.

Vid kommitterades förslag i öfrigt förklarade sig departementschefen icke hafva något vidare att erinra, än att poliklinikföreståndaren, tandfyllningsläraren och protésläraren, hvilka i afseende på sin verksamhet syntes blifva jämförliga med extra ordinarie professorer och därför, enligt departementschefens mening, äfven borde så benämnas, jämväl borde aflönas efter samma grunder som innehafvare af extra ordinarie professorsbefattningar vid karolinska institutet.

Aflöningen skulle då fördelas i lön och tjänstgöringspenningar, och lönen för poliklinikföreståndaren och tandfyllningsläraren skulle efter fem års tjänstgöring kunna ökas med 500 kronor, utgående från åttonde hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

För den nya läroanstalten, som syntes departementschefen böra benämnas tandläkarinstitutet, skulle sålunda erfordras ett fast statsanslag af 15,700 kronor, oberäknadt ålderstillägg.

I öfverenstämmelse därmed ansåg departementschefen böra från och med år 1898 lända till efterrättelse följande aflöningsstat för tandläkarinstitutet.

	Kronor.			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 inspektor, arfvode	—	—	400	
1 extra ordinarie professor i protéslära	3,500	1,000	4,500	
1 d:o d:o i dental kirurgi och terapi, tillika poliklinikföreståndare . . .	3,000	1,000	4,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
1 d:o d:o i läran om tandfyllning och tandreglering	2,500	1,000	3,500	
1 assistent, arfvode	—	—	900	
2 d:o, arfvoden, hvartdera å 500 kronor	—	—	1,000	
Till sekreterargöromål	—	—	200	
» kamrerar- »	—	—	200	
» vaktmästar- »	—	—	1,000	
Summa	—	—	15,700	

Utöfver nämnda belopp . . . . . kronor 15,700
skulle erfordras:
till hyra af lokal för poliklinik och laboratorium . . kronor 2,300
» lokalens uppvärmning och belysning m. m. . . » 2,000
» materiel . . . . . » 1,500 5,800

Till bestridande af samtliga dessa utgifter . . . . . kronor 21,500
skulle beräknas
afgifter af studerande . . . . . kronor 5,800
statsanslag . . . . . » 15,700 21,500

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t uti den vid 1897 års riksdag aflåtna statsverkspropositionen, att Riksdagen, med godkännande af omförmälda aflöningsstat, måtte bevilja för tillämp-

ning af densamma ett under anslagen till karolinska mediko-kirurgiska institutet, med särskild rubrik: tandläkarinstitutet, uppfördt ordinarie anslag å 15,700 kronor äfvensom medgifva, att de för två extra ordinarie professorer vid tandläkarinstitutet afsedda ålderstillägg finge utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag: ålderstillägg.

Uti skrifvelse, n:r 78, den 17 maj 1897 meddelade Riksdagen, att det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget till tandläkarundervisningens ordnande hade synts Riksdagen vara af beskaffenhet att böra i hufvudsakliga delar vinna dess godkännande.

I fråga om kostnaden för förslagets genomförande hade Riksdagen emellertid ansett statens utgifter icke behöfva uppgå till så stort belopp, som blifvit ifrågasatt. Vid granskning af den framlagda aflöningsstaten för tandläkarinstitutet hade Riksdagen nämligen funnit, att minskning kunde och borde göras i vissa anslagsbelopp.

Beträffande de i staten upptagna tre ordinarie lärarna erinrade Riksdagen till en början, att det syntes mindre lämpligt, att dessa lärare i lönestaten tillades benämningen extra ordinarie professorer, helst en sådan benämning, hvarigenom ökade anspråk på aflöning kunde föranledas, ej tilikomme lärarna vid det med ifrågavarande läroanstalt jämförliga farmaceutiska institutet.

Vidkommande i öfrigt de nämnda tre lärarna vid tandläkarinstitutet hade Riksdagen väl funnit skäl medgifva, att åt läraren i protéslära, hvilken syntes blifva jämförelsevis strängt upptagen af sin tjänstgöring vid institutet, bereddes den aflöning, som i statsförslaget uppförts för honom. Däremot hade någon nedsättning ansetts kunna ske i de löneförmåner, som ifrågasatts för de öfriga två lärarna. Såväl läraren i dental kirurgi och terapi som läraren i tandfyllningslära m. m. syntes nämligen blifva i tillfälle att jämte sin undervisningsskyldighet ägna ej obetydlig tid åt enskild praktik. Med afseende därå ansågos de för dessa lärare föreslagna löner skäligen kunna minskas hvardera med 500 kronor.

Riksdagen hade vidare ansett, att ett belopp af 300 kronor borde utgöra en nöjaktig godtgörelse för sekreterar- och kamrerargöromålen. Likaledes syntes det för vaktmästargöromålen afsedda beloppet kunna

minskas till 900 kronor, hvilket ungefärligen motsvarade de löneförmåner, 750 kronor jämte fri bostad, som bestodes ordinarie vaktmästare vid karolinska institutet.

Med de sålunda angifna nedsättningarna i aflöningsstaten skulle denna komma att sluta på ett belopp af 14,500 kronor, eller 1,200 kronor mindre än hvad af Kungl. Maj:t föreslagits.

Beträffande de årliga utgifterna för hyra af lokal, densammas uppvärmning och belysning m. m. samt för materiel, hvilka utgifter i den kungl. propositionen beräknats till sammanlagdt 5,800 kronor och enligt förslaget skulle bestridas genom afgifter af de studerande, hade Riksdagen väl ansett, att utgifterna för omförmälda ändamål borde begränsas till den sålunda beräknade summan. Riksdagen hade emellertid funnit afgifterna af de studerande böra utgå efter sådana grunder, att, då samtliga kurserna vore fulltaligt besökta, kostnaderna för institutets uppehållande kunde till betydligt större del, än som beräknats, betäckas genom dessa afgifter.

Enligt Riksdagens mening syntes det ingalunda vara oskäligt, att af studerande, som begagnade sig af ifrågavarande specialundervisning, afgifter upptoges till belopp af för första årskursen, såsom af departementschefen ifrågasatts, 155 kronor, för hvartdera af de två följande åren 200 kronor samt därjämte den då stadgade afgiften af 50 kronor för anmälan till tandläkarexamen, eller således för fullständigt genomgående af tandläkarinstitutet sammanlagdt 605 kronor.

Afgifterna inom första årskursen skulle utgå till bekostande af den teoretiska undervisningen och till arfvode åt examensnämndens medlemmar, hvilka utgiftsposter icke upptagits i staten för tandläkarinstitutet. Däremot skulle afgifterna inom de två senare årskurserna vara att disponera för institutets i stat uppförda utgifter. Enär enligt departementschefens beräkning framdeles skulle inom tandläkarinstitutet undervisas i medeltal 90 studerande om året, skulle alltså, under antagande, att två tredjedelar af detta antal tillhörde de två senaste årskurserna, 12,000 kronor af elevafgifterna jämte influtna afgifter för anmälan till tandläkarexamen kunna anlitas för institutets i stat uppförda utgifter.

Då på detta sätt statsverkets utgifter för tandläkarinstitutet skulle kunna i väsentlig mån inskränkas, hade Riksdagen ansett, att anslag till

institutet borde beviljas endast under förutsättning, att afgifter af de studerande upptoges efter de angifna grunderna och i främsta rummet användes till bestridande af kostnaderna för institutet.

Enär det emellertid syntes antagligt, att under de första åren af institutets verksamhet undervisningen därstädes icke komme att anlitas af så många studerande, som blifvit förutsatt, och enär i allt fall de bestämda utgifter, som i aflöningsstaten uppfördes, icke kunde grundas på så ovissa tillgångar som elevafgifter, hade Riksdagen ansett lämpligast, att förslagsanslag anvisades till belopp af högst den summa, hvarpå aflöningsstaten slutade. De i samma stat omförmälda ålderstillägg syntes Riksdagen böra utgå på sätt Kungl. Maj:t förslagit.

Efter hvad Riksdagen anmälde, hade Kungl. Maj:ts framställning bifallits på följande sätt.

Under villkor

att af elev vid tandläkarinstitutet upptoges afgifter till belopp, som för fullständigt genomgående af institutet ej understege 605 kronor, däri inräknad afgift af 50 kronor för anmälan till tandläkarexamen, samt att dessa afgifter i främsta rummet användes till bestridande af kostnaderna för institutet, äfvensom

att till hyra af lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiel icke användes högre belopp än 5,800 kronor om året,

hade Riksdagen dels godkänt följande aflöningsstat för tandläkarinstitutet:

	Kronor.			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 inspektor, arfvode	—	—	400	
1 lärare i protéslära	3,500	1,000	4,500	
1 d:o i dental kirurgi och terapi, tillika poliklinikföreståndare . . .	2,500	1,000	3,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor.
1 d:o i läran om tandfyllning och tandreglering	2,000	1,000	3,000	
1 assistent, arfvode	—	—	900	
2 d:o, arfvoden, hvartdera å 500 kronor	—	—	1,000	
Till sekreterar- och kamrerargöromål	—	—	300	
Till vaktmästargöromål	—	—	900	
Summa	—	—	14,500	

dels ock för tillämpning af samma stat beviljat och under anslagen till karolinska mediko-kirurgiska institutet, med särskild rubrik: tandläkarinstitutet, uppfört ett ordinarie förslagsanslag af högst 14,500 kronor, äfvensom medgifvit, att de för två lärare vid tandläkarinstitutet afsedda ålderstillägg finge utgå af åttonde hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

Tandläkarinstitutet trädde i verksamhet år 1898, till en början i enlighet med interimistiska föreskrifter. Den 22 september 1899 utfärdade Kungl. Maj:t sedermera stadga för nämnda institut (svensk författningssamling n:r 69).

* * *

1905 års riksdag.

Med anledning af framställning uti statsverkspropositionen vid 1905 års riksdag blef enligt Riksdagens skrifvelse den 18 maj 1905 n:r 145 — med ändring af villkoret att till hyra af lokal för poliklinik och laboratorium vid tandläkarinstitutet, till lokalens uppvärmning och belysning m. m.

samt till materiel icke finge användas högre belopp än 5,800 kronor om året — medgifvet, att för nämnda ändamål finge af elevafgifterna användas ett belopp af högst 9,500 kronor.

Därjämte uppfördes å tandläkarinstitutets aflöningsstat ett belopp af 1,500 kronor till arfvode åt ett tekniskt biträde vid protéslaboratoriet, och höjdes fördenskull det under anslagen till karolinska mediko-kirurgiska institutet med rubrik »tandläkarinstitutet» uppförda ordinarie förslagsanslaget från högst 14,500 till högst 16,000 kronor.

I fråga om elevafgifterna hade uti ett vid propositionen fogadt statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden meddelats, att nämnda afgifter, hvilka, enligt hvad af Riksdagen bestämts, ej finge för hvarje elev understiga 605 kronor för fullständigt genomgående af institutet, i verkligheten utginge i normala fall — med ettårig kurs för aflaggande af tandläkarkandidatexamen och tvåårig kurs för tandläkarexamen — med sammanlagdt 915 kronor för hvarje elev, däri inberäknade de med 125 kronor utgående examensafgifterna.

Uti Riksdagens ofvanberörda skrifvelse den 18 maj 1905 uttalades önskvärdheten däraf, att någon ökning af de, enligt Riksdagens mening, redan då tämligen dryga elevafgifterna icke skulle behöfva föranledas af höjningen af de utgifter, som skulle bestridas af elevafgifter.

Det torde här äfven böra nämnas, att, enligt nyss omförmälda statsrådsprotokoll, det tekniska biträdet å protéslaboratoriet, hvilket biträde måste äga särskild teknisk utbildning, skulle tillhandagå vederbörande lärare vid preparationsarbeten för föreläsningar och demonstrationer samt därjämte ombestyra renhållning och andra vaktmästargöromål.

* * *

Den 31 juli 1908 uppdrog Kungl. Maj:t åt öfverintendentsämbetet att i samråd med lärarrådet vid tandläkarinstitutet åstadkomma utredning angående lämplig tomt för en eventuell byggnad åt institutet, äfvensom låta uppföra skisser och approximativt kostnadsförslag till en sådan byggnad.

Tillika fann Kungl. Maj:t godt

dels medgifva, att för institutets behof finge för ett år, räknadt från och med den 1 oktober 1908, förhyras en angifven lägenhet;

dels ock anvisa vissa belopp för gäldande af de första två kvartalens hyra för nämnda lägenhet, för ventilationsanordningar i lägenheten, för inköp af nya för samma lägenhet afsedda operationsstolar samt till täckande af ökade utgifter, i anledning af lokalens utvidgning, för uppvärmning, belysning, renhållning m. m.

* * *

1909 års riksdag.

Uti skrifvelse till karolinska institutets lärarkollegium den 3 september 1908 anhöll lärarrådet vid tandläkarinstitutet, att lärarkollegiet ville hos Kungl. Maj:t göra hemställan om framläggande vid 1909 års riksdag af förslag dels om ökade anslag för utvidgning af tandläkarinstitutets lokaler och förstärkning af dess lärarpersonal dels ock om löneregleringförinstitutets lärare och tjänstemän.

I sammanhang med frågan om behofvet af utvidgning af tandläkarinstitutets lokaler fästade lärarrådet i den omnämnda skrifvelsen uppmärksamheten därå, att antalet tandläkarkandidater, som vårterminen 1908 fullgjort sin proftjänstgöring för tandläkarexamens aflaggande hösten samma år, blifvit relativt ringa.

Till detta resultat hade förutom värnpliktstjänstgöringen, som för de flesta värnpliktige medförde en, oaktadt inrättade feriekurser, afsevärd förlängning af studietiden, i icke oväsentlig grad bidragit det allvarliga hinder för åstadkommande af en effektiv undervisning inom en viss begränsad tidrymd, att läroverkets lärarkrafter vore otillräckliga för att kunna med framgång öfvervaka eleverna i deras arbete samt förekomma och beifra missbruk och slarf. Detta berodde åter dels på då rådande trängsel af tjänstgörande och patienter, dels ock därpå, att de behöfliga undersöknings-, behandlings- samt arbetslokalerna voro spridda till flera smärre rum.

Behofvet af ökade lärarkrafter hade sålunda gjort sig gällande i samband därmed, att de dåvarande lärarkrafterna icke befunnits tillräckliga att, äfven med insats af än så stor skicklighet och uppoffring af tid, hinna med sådan framgång leda och öfvervaka sina till antalet så väsentligt ökade lärjungars utbildning, att dessa efter två års tjänstgöring vid poliklinik och laboratorier vore rustade att bestå tandläkarexamens fordringar.

De senare årens erfarenhet hade därför ock gifvit vid handen, att, bortsedt från värnpliktstjänstgöringens verkningar och inrättade feriekurser, allt flera studerande behöfde ytterligare använda en till två läseterminer för sin praktiska utbildning. Därigenom ökades äfven alltmera de tjänstgörandes antal för terminen.

En lärare med hjälp af en oftast nyexaminerad assistent kunde, efter hvad lärarrådet vidare framhöll, ej bära ansvaret för att ett 50-tal lärjungar finge tillgodogöra sig undervisning och utbildning. Än mindre kunde detta blifva fallet, då antalet, såsom syntes blifva regeln, närmade sig 70—75 hvarje lästermin.

Visserligen vore, utom vid föreläsningar och demonstrationer af större intresse, hela antalet för terminen inskrifna tjänstgörande ej närvarande på en gång. Den praktiska tjänstgöringen vore nämligen enligt undervisningsplanen fördelad på så sätt, att tre söckendagar i veckan ägnades åt tjänstgöringen vid polikliniken och tandfyllningslaboratoriet, de öfriga åt tjänstgöring vid protéslaboratoriet. Hvarje dag hade afdelningsföreståndaren sålunda endast halfva antalet tjänstgörande.

Detta antal ökades emellertid väsentligt vissa dagar därigenom att fördelningen af de tjänstgörande blefve en annan, när det visat sig, att den tjänstgörandes ådagalagda skicklighet varit vid den ena eller andra afdelningen mindre tillfredsställande, vid de andra åter bättre.

Verksamheten vid polikliniken påginge hvarje dag klockan 9—11 f. m., vid tandfyllningslaboratoriet hvarje dag klockan 12,30—6 e. m. samt vid protéslaboratoriet likaledes alla dagar klockan 9 f. m.—6 e. m. utom lördagen, då undervisningslokalen för rengöring stängdes kl. 4 e. m.

För hvarje år hade ställts och komme gifvetvis fortfarande äfven att ställas allt större kraf på lärarna från såväl undervisningens synpunkt som från den hjälpsökande allmänhetens sida, då med ökadt utrymme och ökade arbetskrafter allt mindre väntetid vid mottagningarna ställdes i utsikt och det ökade förtroendet yttrade sig i större frekvens i de besökandes antal.

Det vore emellertid den odontologiska undervisningens art och arbetssättet vid en anstalt sådan som tandläkarinstitutet, som förklarade att såväl undervisnings- som ansvarsbördan vore särskildt stor för läraren.

För den studerande vore det nämligen icke nog att följa undersökningen af de individuella fallen, som för dagen inställt sig, åhöra demonstrationer och föreläsningar samt lära känna olika behandlings- och arbetsmetoder. Han måste själf, efter nödig öfning vid fantomkurser, utföra behandling i patientens mun under lärarens öfvervakande. Hans manuella behärskande af arbetsmetoderna i nödig grad såsom grundval för examensprofven och självständig verksamhet måste uppöfvas.

Vid den praktiska undervisningen ginge också den tjänstgörande från det ena profvet till det andra, och han måste genomgå ett visst antal sådana prof af olika kvalitativt värde för att komma till den s. k. proftjänstgöringen och, efter att hafva på godkändt sätt bestått densamma, admitteras till tandläkarexamen.

Tillsynen från lärarens sida, hvilken tillika bure ansvaret för behandlingen, måste af dessa orsaker vara särdeles noggrann och uppmärksamheten sträng, likasom ock anordningarna för undervisningen och profvens anställande måste vara omfattande.

Lärarrådet ansåg det vid detta tillfälle vara på sin plats att något närmare och i öfverensstämmelse med gällande undervisnings- och studieplan samt examensstadga ingå på de uppgifter och skyldigheter, som åläge de ordinarie lärarna vid tandläkarinstitutet. I sådant hänseende anfördes följande.

Läraren i tandkirurgi meddelade sin undervisning dels genom föreläsningar, två dagar i veckan, dels ock genom polikliniska demonstrationer och examinatorier, hvarjämte han vid polikliniken ledde de studerandes tjänstgöring.

Föreläsningarna ägde rum vid tider, som ej sammanfölle hvarken för honom eller öfriga ordinarie lärare med arbets- och undervisningstiderna vid polikliniken eller laboratorierna. Föreläsningskursen vore så anordnad, att läroområdet, omfattande tandkirurgisk patologi och terapi jämte dietetik och speciell receptlära, operativ tandkirurgi med indikationerna för användningen af olika operationsmetoder samt instrumentlära, genomginges under loppet af fyra på hvarandra följande lästerminer.

Vid den polikliniska undervisningen skedde särskildt och, såvidt möjligt vore, jämsides med ämnet för senaste föreläsning praktiska demonstrationer af föreliggande fall.

Rörande tjänstgöringen vid polikliniken iakttoges, att under de första veckorna nybörjaren öfvades i de för patienters undersökning m. m. erforderliga handgreppen o. s. v. och i användningen af vanligare förekommande instrument samt i aseptik och antiseptik, hvarjämte han finge åse de vid polikliniken förekommande operativa ingrepp och öfrig behandling. Därefter finge den studerande under loppet af första tjänstgöringsterminen börja deltaga i undersökningen och behandlingen af patienter; enklare fall tilldelades honom, hvarvid uppöfvades den tjänstgörandes förmåga att undersöka munnens och tändernas tillstånd samt hans manuella färdighet vid inläggningar och förband samt vid utförande af lättare extraktioner.

Under andra terminen fortsattes dessa öfningar, i det den tjänstgörande så småningom finge öfvergå till undersökning och behandling af äfven andra förekommande fall af tand- och munåkommor.

Under tredje och fjärde terminerna finge han mera självständigt utföra tandkirurgiska ingrepp, incisioner, öppnande af abscesser, svårare tandextraktioner m. m., hvarjämte han sista terminen deltoge i utförandet af lokala bedöfningar.

Proftjänstgöringen vid polikliniken, sista terminen af tjänstgöringstiden, hade den omfattning, att den tjänstgörande under minst två veckor dagligen, hvarannan dag vid mottagningen, hvarannan dag i operationsrummen, biträdde vid undersökningen af patienterna och deras behandling, införde i allmänna journalen nödiga anteckningar öfver dessa patienter samt dessutom på egen hand undersökte två lämpliga sjukdomsfall, som anvisades honom af läraren, och öfver fallen uppsatte fullständiga journaler med epikris öfver minst ett af fallen.

Under jul- och sommarferierna ålåge läraren i tandkirurgi ledningen af den polikliniska mottagningen under halfva ferietiden, assistenten vid polikliniken den andra hälften. Feriekurser vid den tandkirurgiska afdelningen anordnades ej särskildt, utan ägde den studerande, som af giltig anledning nödgats under lästerminen för någon tid afbryta sin tjänstgöring eller för öfrigt bruste uti förvärfvad skicklighet, efter lararrådets pröf-

vande deltaga längre eller kortare tid i den polikliniska mottagningen under ferierna. Det åläge läraren att öfvervaka och leda detta hans deltagande äfvensom pröfva dess resultat.

Läraren i tandfyllningskonst meddelade sin undervisning dels genom föreläsningar dels genom demonstrationer och examinatorier vid undersökningen af patienter, som vore i behof af konservativ tandbehandling, dels ock genom ledning af öfningsarbetena i tandfyllningslaboratoriet.

Föreläsningskursen vore så anordnad, att läroområdet, omfattande tandfyllningens teori, den hårda tandsubstansens och pulpans patologi och terapi, de olika fyllningsämnena, deras förberedande behandling, insertion och afslipning m. m. samt tillhörande instrumentlära, genomginges under loppet af fyra på hvarandra följande lästerminer.

Vid undervisningen i laboratoriet skedde särskildt och, såvidt möjligt vore, jämsides med ämnet för senaste föreläsning praktiska demonstrationer af föreliggande polikliniska fall.

Rörande tjänstgöringen vid tandfyllningslaboratoriet iakttoges, att nybörjaren först öfvades på fantom uti kavitetpreparering, tandisolering, de plastiska fyllningsämnenas tillredning, insertion och afslipning samt uti instrumentkännedom, innan han finge öfvergå till undersökning och behandling af patienter.

Under återstående del af första samt under andra lästerminen öfvades den studerande uti undersökning af polikliniska fall, med bestämmande af lämplig konservativ behandling, samt i utförande af enklare tandfyllningar med amalgam, cement och guttaperka.

Under tredje och fjärde lästerminerna, då den tjänstgörande ådagalagt behörig färdighet, undervisades han uti utförandet af fyllningar af guld, med glas och porslin (emaljfyllningar) samt af kombinerade fyllningar.

Proftjänstgöringen vid tandfyllningslaboratoriet, sista terminen af tjänstgöringstiden, hade den omfattning, att den tjänstgörande under sista månaden, på de för hans tjänstgöring gällande dagar, finge ställa diagnos på de af läraren utsedda patienter och föreslå behandlingsmetoder samt självständigt utföra erforderliga fyllningsarbeten jämte öfrig behandling, och borde fyllningsarbetena innefatta alla brukliga fyllningsämnen.

Feriekurser vid tandfyllningslaboratoriet leddes närmast af för hvarje kurs af lärarrådet förordnad lärare. Vid dessa kurser hade de studerande, enligt lärarrådets bestämmande, att genom deltagande i desamma ersätta under lästerminen förlorad tid, förvärfva bristande skicklighet samt fullgöra resterande laboratoriearbeten. Kurserna öfvervakades af den ordinarie läraren, som ock hade att pröfva kursens resultat.

Läraren i protéslära och tandreglering meddelade sin undervisning dels genom föreläsningar, två dagar i veckan, dels genom demonstrationer och examinatorier vid undersökningen af patienter, som vore i behof af protés eller tandreglering, hvarjämte han ledde öfningsarbetena i protéslaboratoriet.

Föreläsningskursen vore så anordnad, att läroområdet, omfattande teorien för tand-, käk- och gomprotéser samt för tandreglering, dess praktiska tillämpning och utförande jämte kännedom om därvid använda materialier och instrument, genomginges under loppet af fyra på hvarandra följande lästerminer.

Vid undervisningen i laboratoriet skedde särskildt och, såvidt möjligt vore, jämsides med ämnet för senaste föreläsning praktiska demonstrationer af föreliggande polikliniska fall.

Under första året af tjänstgöringen vid protéslaboratoriet utfördes dels förberedande tekniska öfningsarbeten, dels olika slag af protés- och regleringsarbeten å modell, i enlighet med en af lärarrådet fastställd serie.

Efter att sålunda hafva vunnit nödig teknisk färdighet, inträdde med början af andra årets tjänstgöring vid laboratoriet den studerande i deltagandet uti den polikliniska mottagningen vid laboratoriet jämte utförandet af åt patienter erforderliga protésarbeten, omfattande de mera vanliga i modern tandläkarpraxis förekommande protésformer, samt tandregleringar, hvarjämte meddelades honom, genom demonstationer af förekommande fall samt å modell, kännedom i käkprotésers och gomobturatorers konstruktion.

Proftjänstgöringen vid protéslaboratoriet, sista terminen af tjänstgöringstiden, hade den omfattning, att den tjänstgörande under minst två veckor, på de för hans tjänstgöring gällande dagar, finge självständigt undersöka polikliniska fall med bestämmande af lämplig behandling, och att han inom

en tid, ungefär motsvarande den, som vore anslagen åt verkställandet af examensarbetena, finge självständigt utföra på honom af läraren anvisade patienter dels ett fullständigt protésarbete på kautschuk- eller metallbas dels ett partiellt protésarbete af metall, med uppsättning af journal jämte epikris öfver det eller de af fallen, som läraren närmare bestämde. För godkänd proftjänstgöring fordrades för öfrigt att under sista terminen af tjänstgöringen hafva haft till behandling minst två regleringsfall och hafva fört godkänd journal öfver fallen.

I likhet med hvad som gällde för läraren i tandfyllningskonst, ålåge det protésläraren att hafva öfverinseendet öfver de feriekurser, som under jul- och sommarferierna gåfves vid protéslaboratoriet under närmare ledning af därtill för hvarje kurs af lärarrådet utsedd lärare, samt att pröfva kursernas resultat.

Därjämte hade det visat sig af största nytta att — förnämligast af det skäl, att den stadgade praktiska utbildningstiden af två år vore för kort särskildt för förvärfvande af nödig manuell färdighet inom protésen för tandläkarexamens fordringar — inrätta vid protéslaboratoriet, hvarje söckendag utom lördagen, klockan 6—8 e. m., en fakultativ propedeutisk fantomkurs i tandprotés, såväl under höst- som vårterminen. Dessa kurser vore äfven ställda under den ordinarie lärarens öfverinseende och under närmaste ledning af därtill för hvarje kurs af lärarrådet förordnade lärare; de vore afsedda för de studerande, som sysselsatte sig med de teoretiska studierna, och därigenom finge också dessa uppöfva manuell färdighet äfvensom i tid pröfva sin läggning för den bana, de beträdt.

Genom feriekursernas utsträckande komme den polikliniska mottagningen så småningom att äfven vid laboratorierna blifva kontinuerlig året om. Detta blefve också nödvändigt med hänsyn därtill, att det visat sig farligt att kortare tider stänga för allmänheten mottagningen vid laboratorierna; annonsering blefve då af nöden för att återvänja allmänheten till desamma. Också påginge verksamheten vid laboratorierna äfven under påsk- och pingstferierna, och lärarna hade dessa båda veckor endast befrielse från föreläsningsskyldigheten, ej från den öfriga undervisningen.

Äfven examensprofven toge lärarnas tid i icke obetydlig grad i anspråk. Under examensperioderna hade de visserligen i enlighet med gällande

stadgar befrielse från föreläsningsskyldigheten. Men det hade särskildt på grund af protésprofvens utsträckning visat sig af nöden, att under hänsyn till antalet examensanmälningar utsträcka desamma till flera eller färre dagar af sommar- eller julferierna.

Till sist hade lärarna att följa med utvecklingen af sina dicipliner. Inom den konservativa såväl som den ersättande tandbehandlingen framställdes oupphörligt nya metoder i facklitteraturen. Dessa metoder måste pröfvas och de goda tillgodogöras undervisningen. Den moderna konservativa och ersättande tandbehandlingen fordrade i allt större grad biträde af den operativa tandkirurgien.

Genom den öfversikt, som lämnats öfver de ordinarie lärarnas skyldigheter och öfver undervisningsplanens innehåll, syntes det lärarrådet uppenbart framgå, att dessa lärares uppgifter vore omfattande och ställde stora kraf på deras tid. Då endast en ringa del af deras undervisning kunde meddelas i form af kurser, däri deltagarnas antal vore af mindre betydelse, ansåg lärarrådet det ock med fog kunna påstås, att de ordinarie lärarnas arbete ökades med antalet lärjungar, och detta med risk af de olägenheter, som påpekats.

Behofvet af biträdande lärare vore alltså, enligt lärarrådets mening, fullt konstateradt. Det gällde icke så mycket för de ordinarie lärarna att få en del af sina åligganden öfverflyttade på biträdande lärare och därigenom komma billigare ifrån sina egna skyldigheter. Det afsåges fastmer att väl afväga dessa skyldigheter och genom arbetets lämpliga fördelning söka förekomma, att ej viktigare delar af utbildningen komme att åsidosättas därigenom att brister af kanske mindre viktig art i afseende på behandlingen, såsom mera tekniska detaljer m. m., måste behörigen uppmärksammas och rättas.

Under dåvarande förhållanden måste patienten ofta oskäligt länge vänta på tur för undersökning och behandling, och likaså ofta, sedan arbetet från den tjänstgörande kandidatens sida blifvit färdigt eller proffärdigt, såväl patient som kandidat uppehållas, tills läraren blefve ledig att afsyna resp. godkänna detsamma. Från patientens synpunkt vore denna tidsförlust af betydelse, och detta vore en faktor af synnerlig vikt vid

upprätthållandet af poliklinik och verksamhet vid en dental undervisningsanstalt, så beroende af det lefvande undervisningsmaterialet.

Lärarrådet ansåg sig därför böra föreslå, att vid hvardera af läroverkets tre afdelningar måtte fästas ytterligare en lärare med större kompetens än assistentens, som nu ensam stode vid den ordinarie lärarens sida och i regel toges bland de nyutexaminerade tandläkarna. Assistentens biträde vid de tjänstgörandes dagliga handledning, patienternas fördelning, förande af journaler och arbetsböcker samt vid recepturen gjordes icke öfverflödigt genom antagandet af de föreslagna ytterligare lärarna. Dessa skulle öfvertaga den närmare ledningen af vanligare operativa ingrepp och mera rent mekaniska arbetsdetaljer, jämte det att de efter behof skulle deltaga i den öfriga undervisningen.

Den nye läraren i tandkirurgi borde enligt lärarrådets mening öfvertaga den närmare ledningen af den mera rent operativa undervisningen i operationsrummen, ledningen af de operativa ingrepp, som erfordrades på patienter, hvilka eljest finge sin behandling vid laboratorierna, äfvensom ledningen af bedöfningarna, hvilka vid en tandpoliklinik numera i allt större fall påfordrades af allmänheten.

Lärarrådet ansåge det vara af väsentlig fördel för undervisningens fördelning vid tandfyllningsafdelningen, om det närmare öfvervakandet af de mera tekniska detaljerna i fantomarbetena och af den mekaniska beredningen af fyllningsmedel m. m. vid laboratoriet anförtroddes åt den nye läraren i tandfyllningskonst vid sidan af hans öfriga deltagande i undervisningen vid afdelningen.

Åt den nye läraren i protéslära och tandreglering skulle, vid sidan af hans öfriga deltagande i undervisningen vid afdelningen, anförtros rent tekniska demonstrationer och det närmare öfvervakandet vid utförande af rent tekniska arbetsdetaljer jämte den närmare ledningen af fantomkurserna vid laboratoriet.

De tre sålunda föreslagna lärarna, hvilka lärarrådet ansåge böra benämnas assisterande lärare i tandkirurgi, laborator i tandfyllningskonst och laborator i protéslära och tandreglering, skulle enligt lärarrådets förslag förordnas af kanslern för rikets universitet för en tid af fem år, efter aflagda prof inför lärarrådet och på förslag af karolinska institutets lärarkollegium.

Med framhållande, hurusom den undervisning, som dessa lärare skulle komma att åläggas, ovillkorligen kräfde en särskild utbildning utöfver den vanliga fackbildningen för tandläkare, och att för uppnående af det med befattningarna afsedda ändamål fordrades att förordnandena ej för ofta bytte om innehafvare, föreslog lärarrådet för hvar och en af ifrågavarande lärare ett årligt arfvode af 3,000 kronor.

Lärarrådet hemställde om aflåtande af proposition till 1909 års Riksdag angående uppförande å tandläkarinstitutets stat af ett anslag af 9,000 kronor till arfvoden åt en assisterande lärare i tandkirurgi, en laborator i tandfyllningskonst samt en laborator i protéslära och tandreglering, med 3,000 kronor till hvardera.

Det syntes emellertid lärarrådet nödvändigt att äfven under tiden till 1910 års ingång extra lärarkrafter ställdes till undervisningens förfogande. Lärarrådet hade också med tanke därpå gjort förberedande steg för att i sådant hänseende tillförsäkra läroverket bästa möjliga krafter och äfven mottagit anmälan från sex tandläkare, som förklarat sig villiga att utan fordringar på aflöning biträda vid undervisningen, hvarigenom de finge tillfälle att ådagalägga sin kompetens för befattningar, om hvilka de vid dessa befattningars eventuella anslående såsom lediga ämnade konkurrera. Lärarrådet komme med anledning däraf att särskildt för hvarje lästermin hos kanslern hemställa om utfärdande af förordnanden för erforderliga extra lärare.

Enär det dock syntes vara mindre på sin plats att under månader mottaga dessas arbete i undervisningens tjänst utan ersättning, hemställde lärarrådet om proposition till 1909 års Riksdag angående medgifvande för tandläkarinstitutet att af under år 1909 influtna studie- och examensafgifter ytterligare uttaga en summa af högst 4,050 kronor, att såsom gratifikationer tilldelas dessa extra lärare med 150 kronor för hvarje månad, hvarunder hvar och en af dem deltagit i undervisningen under höstterminen 1908 samt vår- och höstterminerna 1909.

Lärarrådets förslag tillstyrktes af karolinska institutets lärarkollegium äfvensom af kanslern för rikets universitet.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 12 januari 1909 af ifrågavarande framställning från lärarrådet vid tandläkarinstitutet anförde vederbörande departementschef, att framställningen, i hvad den afsåge löneregler ing för institutets lärare och tjänstemän, syntes honom böra remitteras till löneregleringskommittén och därför då ej böra föredragas inför Kungl. Maj:t.

Vidkommande framställningen i öfrigt yttrade han, bland annat, följande.

Antalet studerande vid tandläkarinstitutet, som under femårsperioden 1898—1902 uppgått till omkring 50 för år, hade stigit från 46 år 1903 till 81 vårterminen 1908. Höstterminen 1908 hade antalet elever utgjort 101. Likaså hade antalet patientbesök per dag ökats från 87 år 1903 till 109 år 1907. Den utvidgning af institutets verksamhet, hvarom dessa siffror bure vittne, var, enligt departementschefens uppfattning, från det allmännas synpunkt gagnelig.

En följd af denna utvidgning syntes honom emellertid blifva, att institutet måste beredas egna lokaler, då tiden för gällande hyreskontrakt löpte ut. Intill dess en eventuell byggnad för institutet kunde hinna blifva färdig, vore det nödvändigt, att en provisorisk utvidgning af institutets dåvarande lokaler ägde rum.

Förutom vissa kostnader för inredning och utrustning af ny lokal samt ändring af den äldre lokalen påkallades af den provisoriska utvidgningen en årlig utgiftsökning från ingången af år 1910 för hyra, uppvärmning och belysning, renhållning m. m. och materiel af 4,500 kronor.

Beträffande frågan om förstärkning af institutets lärarkrafter erinrade departementschefen om den egenartade beskaffenheten af institutets undervisande verksamhet.

En del af undervisningen kunde visserligen meddelas i form af föreläsningskurser, vid hvilken undervisning det läraren påhvilande arbetet vore i mindre grad beroende af elevernas antal. Men en mycket viktig del af institutets undervisning måste hafva karaktären af individuell undervisning. Läraren måste nämligen följa med och öfvervaka hvarje särskild elevs arbeten vid hans försök ej mindre på fantom än äfven på lefvande material. Och det vore hufvudsakligen detta förhållande, som gjort, att lärarnas arbetsbörda blifvit så betungande i följd af ökningen i antalet elever och patienter.

Af den utredning, lärarrådet i förevarande afseende lämnat, syntes departementschefen ådagalagdt, att institutets lärarpersonal behöfde förstärkas med en assisterande lärare i tandkirurgi, en laborator i tandfyllningskonst samt en laborator i protéslära och tandreglering.

Lärarrådet hade föreslagit, att aflöningarna för dessa lärare skulle begäras å ordinarie stat. Då emellertid med ändring i den ordinarie staten syntes böra anstå, tills frågan om löneregler för institutets lärarpersonal blifvit afgjord, ansåg departementschefen de för nu ifrågavarande ändamål erforderliga anslag böra äskas å extra stat.

Enligt lärarrådets förslag skulle aflöningarna för de nya lärarna sättas till 3,000 kronor för en hvar. Departementschefen hade varit något tveksam, huruvida han i sakens dåvarande läge skulle kunna förorda dessa aflöningsbelopp. Med desamma skulle nämligen först och främst de assisterande lärarnas godtgörelse komma att uppgå till samma belopp, som, enligt gällande stat, i första lönegraden tillkomme den ordinarie läraren i läran om tandfyllning och tandreglering. För det andra skulle det kunna ifrågasättas, huruvida det vore lämpligt att provisoriskt bestämma enahanda arfvodesbelopp, som vederbörande myndighet ansett erforderligt såsom definitivt bestämd aflöning.

Dessa betänkligheter hade departementschefen emellertid ansett böra stå tillbaka för önskemålet att åt institutet förvärfva goda lärarkrafter, och då en aflöning af 3,000 kronor om året för detta ändamål syntes erforderlig, ansåg han, att för anställande vid institutet af bemälde lärare med en aflöning för en hvar af 3,000 kronor för år borde hos Riksdagen äskas å extra stat för år 1910 ett anslag af 9,000 kronor.

Det behof af förstärkning af lärarkrafterna, som nämnda lärare vore afsedda att fylla från ingången af år 1910, skulle, efter hvad lärarrådet upplyst, under tiden den 1 oktober 1908—den 31 december 1909 fyllas af mera tillfälligt anställda lärare, hvilka anmält sig att, utan fordran på aflöning, biträda vid undervisningen. Lärarrådet hade föreslagit, att ett belopp af 4,050 kronor skulle få utgå af elevafgifter till gratifikationer åt dessa lärare. Denna godtgörelse vore så beräknad, att hvar och en af ifrågavarande lärare, 6 till antalet, skulle under tiden från och med den 1 oktober 1908 till och med höstterminen 1909 tjänstgöra under $4^1/_2$ månad

och därför erhålla en ersättning, beräknad efter 150 kronor för hvarje tjänstgöringsmånad. Departementschefen biträdde detta lararrådets förslag.

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t uti den vid 1909 års riksdag aflåtna statsverkspropositionen, att Riksdagen måtte på det sätt ändra de villkor, som stadgats för fastställande af aflöningsstat för tandläkarinstitutet, att till hyra af lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiel finge af elevafgifterna från och med ingången af år 1910 användas ett belopp af högst 14,000 kronor för år.

Vidare föreslog Kungl. Maj:t Riksdagen att

dels för täckande af de kostnader för inredning och utrustning af lokaler, hvilka påkallades af tandläkarinstitutets utvidgning, på extra stat för år 1910 anvisa visst belopp,

dels för förstärkning af lararkrafterna vid tandläkarinstitutet anvisa på extra stat för år 1910 ett anslag af 9,000 kronor, att utgå enligt de af departementschefen angifna grunder,

dels ock medgifva, att af de elevafgifter, som under år 1909 inflöte vid tandläkarinstitutet, måtte utöfver det belopp af 9,500 kronor, som enligt Riksdagens medgifvande finge användas till hyra af lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt materiel, få uttagas *ej mindre* ett angifvet belopp till täckande af de ökade kostnader för nyssnämnda ändamål, som under tiden den 1 oktober 1908—den 31 december 1909 föranleddes af institutets utvidgning, *än äfven* ett belopp af 4,050 kronor till fördelning, enligt de af departementschefen angifna grunder, mellan vissa vid institutet under tiden från och med den 1 oktober 1908 till och med höstterminen 1909 tillfälligt anställda lärare.

Under uttalande att Riksdagen af den i ärendet förebragta utredningen blifvit öfvertygad om nödvändigheten af att åtgärder vidtoges för beredande af ökadt utrymme och förstärkta lararkrafter för tandläkarinstitutet, anmälde Riksdagen uti skrifvelse den 22 maj 1909, n:r 8, att den beslutat i enlighet med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Tandläkarinstitutets organisation och verksamhet.

Kungl. Maj:t utfärdade, såsom förut är nämndt, den 22 september 1899 stadga för tandläkarinstitutet (svensk författningssamling n:r 69). Jämlikt kungl. kungörelse den 18 december 1908 (svensk författningssamling n:r 153 sid. 2) hafva vissa §§ i stadgan erhållit ändrad lydelse. *Stadgan 22/9 1899.*

Enligt de i stadgan innehållna *allmänna bestämmelser* står tandläkarinstitutet under karolinska mediko-kirurgiska institutets styrelse och förvaltning. *§ 1.*

Karolinska institutet skall vid tandläkarinstitutet anordna såväl den teoretiska och praktiska undervisning, hvilken erfordras för utbildning af tandläkare, som ock de för vinnande af legitimation såsom svensk tandläkare erforderliga examina.

Den teoretiska undervisningen meddelas vid karolinska institutets laboratorier, den praktiska vid särskildt därför inrättade poliklinik och laboratorier.

Karolinska institutets lärarkollegium skall hafva inseende öfver och vård om tandläkarinstitutets såväl vetenskapliga som ekonomiska angelägenheter, uppgöra förslag till lararämbetens tillsättande samt i öfrigt fullgöra de skyldigheter, som enligt stadgan åligga lärarkollegiet. *§ 2 enl. k. k. 18/12 1908.*

Om den befogenhet i fråga om ärenden rörande tandläkarinstitutet, som tillkommer kollegienämnden vid karolinska institutet, gäller hvad därom är stadgadt och nedan omförmäles.

Vid behandling af tandläkarinstitutets angelägenheter äga dess inspektor och ordinarie lärare samt läraren i kirurgi säte och stämma i karolinska institutets lärarkollegium lika med lärarkollegiets ordinarie medlemmar. *§ 3 enl. k. k. 18/12 1908.*

Den, som på förordnande uppehåller ordinarie lärarämbete vid tandläkarinstitutet, äger vid nu nämnda angelägenheters behandling säte och stämma i lärarkollegiet i likhet med vikarie för professor vid karolinska institutet.

I karolinska institutets kollegienämnd äger vid behandling af ärenden rörande tandläkarinstitutet dess inspektor säte och stämma lika med nämndens medlemmar i öfrigt.

§ 4. Karolinska institutets förvaltningsnämnd tillkommer att uppbära studieafgifter vid tandläkarinstitutets poliklinik och laboratorier samt att i öfrigt handhafva tandläkarinstitutets ekonomiska angelägenheter.

§ 5. Vid behandling af frågor rörande tandläkarinstitutets ekonomi deltager institutets inspektor i förvaltningsnämndens öfverläggningar och beslut.

§ 6. Förslag öfver utgifter och inkomster vid tandläkarinstitutet beredes årligen af dess lärarråd samt granskas af förvaltningsnämnden och öfverlämnas tillika med dess betänkande och omslut af det gångna årets räkenskaper till kanslern för rikets universitet.

§ 7. Verksamheten vid tandläkarinstitutet öfvervakas af dess inspektor. Den praktiska undervisningens angelägenheter handhafvas närmast af tandläkarinstitutets lärarråd.

§ 8. Tandläkarinstitutets *inspektor* väljes af karolinska institutets lärarkollegium för tre läsår bland karolinska institutets lärare. Afgår inspektor före ämbetstidens slut, anmäles detta hos kanslern, hvarefter nytt val af inspektor anställes för den återstående tiden.

§ 9. Inspektor skall såsom styresman utöfva vård och tillsyn öfver allt hvad tandläkarinstitutet rörer.

Honom åligger att tillse, att undervisningen vederbörligen upprätthålles; att studerande, hvilken anmäler sig till begagnande af undervisningen vid tandläkarinstitutet, varder inskrifven i tandläkarinstitutets matrikel och inträder i den för detta instituts studerande upprättade odontologiska föreningen; att tandläkarinstitutets egendom, af hvad namn den vara må, behörigen vårdas; att anslag användas för sina rätta ändamål; att räkenskaper och redovisningar behörigen upprättas och inom före-

skrifna tider aflämnas; samt att lärare, tjänstemän och betjänte i allo noggrant uppfylla sina åligganden.

Inspektor har ock att inventera tandläkarinstitutets kassor och samlingar samt att till verkställighet befordra hvad stadgan för institutet och andra vederbörligen gifna föreskrifter anbefalla till efterrättelse.

Alla till tandläkarinstitutet ställda skrifvelser mottagas af inspektor.

I utöfningen af sin befattning äger inspektor att af vice ordföranden i tandläkarinstitutets lärarråd erhålla biträde för åtgärder, som afse vård och underhåll af tandläkarinstitutets lokaler och inventarier. *§ 10.*

Vid förfall för inspektor att utöfva sin befattning bestrides densamma af vice ordföranden i tandläkarinstitutets lärarråd; fortfar inspektors förfall öfver en månad, beslutar karolinska institutets lärarkollegium, huru befattningen skall uppehållas. *§ 11.*

Då någon för längre tid än en månad i inspektors ställe uppehåller dennes befattning, tillfaller honom så stor del af det åt inspektor anslagna arfvode, som svarar mot tiden. För kortare tid äger sådan vedergällning ej rum.

Tandläkarinstitutets *lärarråd* utgöres af inspektor, som är dess ordförande, samt af institutets ordinarie lärare och läraren i kirurgi. *§ 12.*

Såsom vice ordförande inträder vid höstterminens början för ett år i sänder en af tandläkarinstitutets ordinarie lärare i ordning efter fullmakts ålder.

Lärarrådet skall närmast hafva inseende öfver och vård om den praktiska undervisningens såväl vetenskapliga som ekonomiska angelägenheter och skall fördenskull öfvervaka denna undervisnings tillbörliga gång och till karolinska institutets lärarkollegium eller förvaltningsnämnd lämna utlåtande öfver hithörande frågor rörande tandläkarinstitutet, dess ekonomi eller undervisningen därstädes. Lärarrådet äger ock att själft väcka förslag i sådana frågor. *§ 13.*

Lärarrådet bestämmer de afgifter, som å institutets laboratorier upptagas af patienter till täckande af kostnad för materiel till utförda arbeten, och skall lärarrådet för hvarje lästermin och feriekurs af lärare infordra redogörelse öfver influtna afgifter.

Inom januari månad skall lärarrådet till karolinska institutets förvaltningsnämnd inlämna redovisning öfver användningen af nu nämnda afgifter samt af uppburna anslag och förskott jämte förslag öfver inkomster och utgifter för det löpande året.

Lärarrådet utdelar de tandläkarinstitutet gifna stipendier, där ej annorlunda är förordnadt.

För hvarje läsår skall lärarrådet till karolinska institutets lärarkollegium inlämna berättelse öfver poliklinikens och öfriga afdelningars verksamhet.

§ 14: 1. Lärarrådet sammanträder, på kallelse af inspektor, så ofta förekommande ärenden det fordra.

§ 16. Lärarrådet är ej behörigt att fatta beslut, därest ej tre ojäfviga medlemmar äro tillstädes.

Vid behandling af sådana ärenden, i hvilka äfven teoretiska läroämnen äro berörda, skola jämväl de lärare, som upprätthålla undervisningen uti ifrågavarande ämnen, kallas till deltagande i öfverläggning och beslut.

Då ärende förekommer, som angår någon af tandläkarinstitutets praktiska afdelningar, må beslut ej fattas, innan afdelningens föreståndare blifvit hörd.

Behöfves adjunktion för att göra lärarrådet beslutmässigt, skall inspektor tillkalla biträdande lärare eller, då sådan ej finnes att tillgå, assistent, som är examinerad tandläkare.

§ 17. Inspektor föredrager ärendena i lärarrådet. Vid ärendenas behandling skall han tillse, att sådana frågor, som böra underställas karolinska institutets lärarkollegium, öfverlämnas till lärarkollegiet, sedan de blifvit förberedda af lärarrådet.

Vid lika röstetal för olika meningar varder den mening beslut, som biträdes af ordföranden.

§ 18. Då lärare eller tjänsteman vid tandläkarinstitutets poliklinik och laboratorier begär vittnesbörd öfver sitt tjänsteförhållande, skall det till innehållet bestämmas af lärarrådet samt af inspektor underskrifvas och utfärdas.

För lärare vid de teoretiska undervisningskurserna meddelas sådant vittnesbörd af karolinska institutets lärarkollegium.

Vid lärarrådets sammanträden föres protokoll af en af lärarrådet utsedd sekreterare, som jämväl ombesörjer däraf föranledda expeditioner. § 19.

Beträffande *lärarämbetens och tjänsters tillsättande, tjänstledighet* och *vikariat* är stadgadt:

Ordinarie lärarämbete vid tandläkarinstitutet tillsättes af Kungl. Maj:t på förslag af karolinska institutets lärarkollegium och sedan kanslern yttrat sig öfver förslaget. § 20.

Lärare vid teoretisk undervisningskurs samt läraren i kirurgi, hvilka lärare utses för viss tid, äfvensom biträdande lärare förordnas af kanslern efter förslag af karolinska institutets lärarkollegium.

Assistent förordnas af tandläkarinstitutets lärarråd på framställning af vederbörande lärare.

Sökande till ordinarie lärarämbete skall vara legitimerad tandläkare och inom af karolinska institutets lärarkollegium utsatt proftid ådagalägga sin skicklighet medelst de prof, som nedan omnämnas. § 21.

Prof, genom hvilka sökande till ordinarie lärarämbete skall styrka sin skicklighet, bestå af en föreläsning och en demonstration med fritt föredrag och praktisk tillämpning. Till föreläsningen förelägger karolinska institutets lärarkollegium åtta dagar förut några ämnen till sökandens val. Till demonstrationen väljas lämpligt fall och ämne af tandläkarinstitutets lärarråd. § 22.

Skulle sökanden sådant önska, äger han att dessutom såsom prof hålla en demonstration efter eget val af ämne samt att utgifva och vid karolinska institutet offentligt försvara en afhandling.

Föreläsningen, demonstrationerna och disputationen skola hållas på svenska språket.

Vid ansökningstidens utgång utser karolinska institutets lärarkollegium minst tre i det eller de läroämnen, som det lediga ämbetet omfattar, sakkunniga personer. § 23 *enl. k. k.* 18/12 *1908.*

Med ledning af de bevis, med hvilka den sökande vill styrka sin skicklighet och förtjänst, och i öfverensstämmelse med de grunder, som gälla för lärarkollegiets eget yttrande vid befordringsärendets pröfning, skola de sakkunniga till lärarkollegiet inkomma med förberedande skriftligt

utlåtande angående hvarje sökandes skicklighet till ämbetet och, där de sökande äro flere, dessutom angående den ordning, i hvilken de anses därtill skickliga.

Sakkunnig, som icke tillhör lärarkollegiet, äger dock deltaga i ärendets slutliga behandling inom lärarkollegiet.

§ 24. När skickligheten i afseende å en hvar af de sökande blifvit bedömd, företages frågan om förslaget till behandling, hvarvid endast de bland de sökande, som förklarats skickliga till ämbetet, må komma under omröstning.

Vid upprättande af förslag skall hvarje ledamot af karolinska institutets lärarkollegium särskildt yttra sig och, om de sökande äro flere, anställa bestämd jämförelse emellan dem, hvarvid afseende bör fästas endast på aflagda examensprof, utgifna arbeten, fullgjorda prof, duglighet såsom lärare, föregående tjänstgöring äfvensom hvad i öfrigt kan gifva tillförlitlig upplysning om de sökandes skicklighet. Därefter uppför han tre af dem, om så många äro, på förslag i den ordning, han anser dem förtjänta att nämnas till befattningen.

§ 25 enl. k. k. 18/12 1908. Angående återbesättande af ordinarie lärarämbete vid tandläkarinstitutet gäller för öfrigt i tillämpliga delar hvad karolinska institutets stadgar i motsvarande hänseende föreskrifva.

§ 26. Vid tandläkarinstitutet må biträdande lärare förordnas till det antal, som pröfvas nödigt eller nyttigt.

§ 27. Önskar legitimerad tandläkare blifva anställd såsom biträdande lärare vid tandläkarinstitutet, har han att anmäla det hos inspektor och att därjämte inlämna meritförteckning samt de skrifter och andra bevis, med hvilka han vill styrka sin skicklighet.

Sedan tandläkarinstitutets lärarråd yttrat sig, öfverlämnar inspektor ärendet för vidare behandling till karolinska institutets lärarkollegium.

§ 28. På lärarkollegiet ankommer att, sedan dylik anmälan, som i § 27 säges, blifvit föredragen inom lärarkollegiet, godkänna de företedda skicklighetsbevisen.

Godkänner icke lärarkollegiet de företedda skicklighetsbevisen, och önskar den sökande att genom ytterligare prof få styrka sin skicklighet, skall detta prof fullgöras genom en föreläsning och en demonstration i enlighet med hvad i § 22 säges.

Godkännes skickligheten och finner lärarkollegiet det behöfligt eller nyttigt, att biträdande lärare anställes i det uppgifna ämnet, har lärarkollegiet att göra hemställan därom hos kanslern, som förordnar biträdande lärare.

Rättighet att såsom biträdande lärare undervisa vid tandläkarinstitutet kan, på lärarkollegiets därom gjorda framställning, återkallas af kanslern, då giltiga skäl därtill förekomma.

För att vara kompetent till assistentplats erfordras att vara legitimerad tandläkare; dock må i det fall, då tandläkare ej kan erhållas, tandläkarkandidat kunna därtill förordnas. *§ 29.*

Vaktmästare och andra betjänte vid tandläkarinstitutet äger inspektor tillsätta och afskeda, dock skola de olika afdelningarnas föreståndare dessförinnan höras, och bör skäligt afseende fästas vid deras önskningar. *§ 30.*

Tjänstledighet åt tandläkarinstitutets ordinarie lärare må, då skäl förekomma därtill, beviljas för högst åtta dagar af inspektor, för längre tid, dock ej öfver ett halft år, af kanslern, sedan karolinska institutets kollegienämnd efter hörande af tandläkarinstitutets lärarråd afgifvit förslag, huru ämbetet under tiden skall uppehållas. *§ 31 enl. k. k. 18/12 1908.*

Poliklinikföreståndaren och hans assistent äga att under ferierna åtnjuta ledighet från sin tjänstgöring vid polikliniken till den utsträckning, att hvardera är fri från tjänstgöring under julferierna tre veckor samt under sommarferierna sju veckor, med den fördelning af tiden för ledigheten, hvilken efter samråd med dem stadfästes af inspektor. Under föreståndarens ledighet förestår assistenten polikliniken.

Kanslern tillkommer att förordna vikarier att förestå de lärarämbeten, som af en eller annan anledning äro lediga eller af innehafvaren icke bestridas men böra uppehållas. *§ 32.*

Om vikarie behöfves tidigare än kanslerns förordnande hinner ankomma eller för kortare tid än åtta dagar, må inspektor tills vidare förordna vikarie.

På samma sätt förfares, då lärare är förhindrad att fullgöra honom åliggande vare sig undervisnings- eller examinationsskyldighet.

I fråga om *undervisningen* och *examina, disputationer* och *stipendier* gälla, bland annat, följande bestämmelser.

§ 33. Undervisningen är ordnad efter en af kanslern fastställd plan, som afser, att fullständig lärokurs genomgås på tre år.

Den teoretiska undervisningen meddelas i form af kurser, som genomgås under loppet af ett läsår. Den praktiska undervisningen anordnas så, att den medhinnes under loppet af två läsår.

§ 34. De teoretiska undervisningskurserna omfatta lämpliga delar af följande undervisningsämnen: kemi med metallurgi och läkemedelslära; människans normala anatomi med dissektionsöfningar samt histologi och embryologi; fysik och fysiologi; allmän patologi med bakteriologi.

De praktiska undervisningsämnena äro: kirurgi; tandkirurgi; tandfyllningskonst; protéslära och tandreglering.

§ 35. Vid tandläkarinstitutet skola finnas, underhållas och i mån af behof och tillgångar fullständigas följande materiella hjälpmedel för undervisningen:

poliklinik med nödig utrustning;
laboratorium för öfningar i tandfyllning med nödig utrustning;
laboratorium för protésöfningar med nödig utrustning;
odontologiska samlingar och samling af instrument m. m.

§ 36. Hvarje lärare åligger att upprätthålla undervisningen i sitt ämne i enlighet med de instruktioner, kanslern fastställt.

§ 37. Läsåret tager sin början den 8 september och omfattar två lästerminer: den ena eller höstterminen från och med nämnda dag till den 1 december; den andra eller vårterminen från och med den 15 januari till den 1 juni. Den öfriga delen af året är ferier. Tre dagar före och tre dagar efter påsk- och pingstdagarna må ock föreläsningarna inställas.

§ 38. Ordinarie lärare skall under den tid af året, undervisningsskyldighet åligger honom, utan särskild vedergällning leda de studerandes praktiska öfningar samt dessutom hålla föreläsningar minst två timmar i veckan. Under examensperioderna äro lärarna befriade från föreläsningsskyldigheten.

Läraren i tandkirurgi leder som föreståndare för polikliniken den polikliniska tjänstgöringen; läraren i tandfyllningskonst förestår laboratoriet för öfningar i tandfyllning; läraren i protéslära och tandreglering förestår laboratoriet för protésöfningar.

§ 40: 1. Hvar och en, som önskar begagna sig af undervisningen vid tandläkarinstitutet, skall anmäla sig hos inspektor och därvid förete vederbörligt

prästbevis samt betyg öfver godkänd mogenhetspröfning. Han skall i denna pröfning hafva erhållit minst betyget godkänd i matematik och fysik eller ock sedermera hafva genom särskild fyllnadspröfning ådagalagt motsvarande insikter i dessa ämnen.

Den, som antages till studerande vid tandläkarinstitutet, skall inskrifvas i dess matrikel och erhålla bevis däröfver. *§ 41: 1, 3.*

Den, som vill tjänstgöra vid tandläkarinstitutets poliklinik och laboratorier, skall hos inspektor uppvisa betyg om aflagd tandläkar-kandidatexamen eller medicine kandidatexamen.

Studerande skall ställa sig till efterrättelse de föreskrifter och ordningsstadgar, kanslern utfärdar på förslag af karolinska institutets lärarkollegium. *§ 42.*

Studerande vid tandläkarinstitutet skall inträda i den vid institutet bildade odontologiska föreningen och under hela den tid, han idkar studier vid institutet, tillhöra denna förening.

Af de studerande erläggas studieafgifter, hvilka, efter hemställan beträffande den praktiska undervisningen af tandläkarinstitutets lärarråd, föreslås af karolinska institutets lärarkollegium och bestämmas af kanslern, med iakttagande därvid af föreskrifter angående af Riksdagen beviljade anslag till tandläkarinstitutet. *§ 43.*

Vid tandläkarinstitutets poliklinik och laboratorier äger biträdande lärare rättighet att, efter anmälan hos lärarrådet, under ferierna anordna undervisnings- och öfningskurs. *§ 44.*

Assistent vid tandläkarinstitutet, som önskar att under ferierna gifva dylik kurs, inlämnar till lärarrådet ansökan därom, och beror det på lärarrådets pröfning, om tillstånd därtill medgifves honom.

Ordinarie lärare vid tandläkarinstitutet är skyldig att utan särskild ersättning examinera i sitt läroämne samt deltaga i öfvervakande af de för tandläkarexamen föreskrifna praktiska prof. *§ 45.*

Lärare, förordnad att bestrida teoretisk kurs eller kursen i kirurgi, är skyldig att utan särskild ersättning examinera i sitt ämne.

Ordinarie assistent, som är legitimerad tandläkare, är skyldig att vid behof och på inspektors tillsägelse utan särskild ersättning deltaga i öfvervakandet af de för tandläkarexamen föreskrifna praktiska profven.

Sekreterargöromålen vid den teoretiska examen förrättas af karolinska institutets sekreterare och vid den praktiska examen af sekreteraren hos tandläkarinstitutets lärarråd.

§ 46. Examina vid tandläkarinstitutet äro: en teoretisk eller tandläkarkandidatexamen och en praktisk eller tandläkarexamen.

§ 47. Dessa examina omfatta följande ämnen:

tandläkarkandidatexamen:

kemi med metallurgi och läkemedelslära;
anatomi med histologi och embryologi;
fysik och fysiologi;
allmän patologi med bakteriologi;

tandläkarexamen:

kirurgi;
tandkirurgi;
tandfyllningskonst;
protéslära och tandreglering.

§ 48. Examina anställas vid hvarje lästermins början. Där karolinska institutets lärarkollegium så finner behöfligt, kan tandläkarkandidatexamen anställas äfven vid vårterminens slut.

§ 51. Den, som vill undergå tandläkarkandidatexamen, skall förete intyg:

att han är inskrifven i tandläkarinstitutets matrikel och fullgjort sina skyldigheter till odontologiska föreningen; och

att han å karolinska institutets laboratorier genomgått de kurser, som närmare bestämmas i den af kanslern fastställda studieplan.

§ 52. Den, som vill aflägga tandläkarexamen, skall förete följande intyg:

att han aflagt tandläkarkandidatexamen eller medicine kandidatexamen;

att han är inskrifven i tandläkarinstitutets matrikel och fullgjort sina skyldigheter till odontologiska föreningen;

att han med minst godkänd flit och skicklighet genomgått den undervisning i förening med tjänstgöring vid tandläkarinstitutets poliklinik, vid laboratoriet för tandfyllning och vid protéslaboratoriet, som i den af kanslern fastställda studieplanen närmare bestämmes; ägande dock kanslern att på anmälan af lärarrådet lämpligen förkorta den vid tandläkarinsti-

tutets poliklinik och laboratorier föreskrifna tjänstgöring för tandläkarkandidat, som på grund af i utlandet aflagd tandläkarexamen eller väl vitsordad tjänstgöring vid erkänd utländsk undervisningsanstalt eller hos erkändt skicklig inländsk eller utländsk tandläkare, enligt behörigen styrkta intyg, pröfvats äga goda kunskaper; samt

att han genomgått föreskrifven undervisningskurs i kirurgi.

§ 53. Tandläkarkandidatexamen förrättas af de förordnade kurslärarna såsom examinatorer inför en examensnämnd, bestående af inspektor såsom ordförande och tvenne årligen af karolinska institutets lärarkollegium bland dess medlemmar utsedda ledamöter.

Tandläkarexamen förrättas af tandläkarinstitutets lärare och läraren i kirurgi såsom examinatorer inför en examensnämnd, bestående af inspektor såsom ordförande och tvenne årligen af karolinska institutets lärarkollegium utsedda, utom tandläkarinstitutet stående, praktiserande tandläkare.

§ 54. Examensnämnden leder examen, öfvervakar att examensföreskrifterna noga efterföljas, besörjer vid tillfälligt förhinder för någon af nämndens medlemmar dennes ersättande och insänder efter examensperiodens slut afskrift af protokollet till karolinska institutets lärarkollegium.

Medlemmarna i examensnämnden för tandläkarexamen äro skyldiga att infinna sig vid de praktiska profven för denna examen.

§ 55. Uti de särskilda examina med därtill hörande praktiska prof skola examinandens insikter uti de i § 47 bestämda ämnen pröfvas i enlighet med följande närmare bestämmelser:

1. *Tandläkarkandidatexamen:*

a) *kemi med metallurgi och läkemedelslära:* hufvuddragen af oorganiska och organiska kemien med tillämpliga delar af metallurgien; hufvuddragen af fysiologiska kemien med speciell hänsyn till munhålans fysiologiska kemi; kännedomen om de i tandläkarpraxis förekommande läkemedlen jämte toxikologi;

b) *anatomi med histologi och embryologi:* cell- och väfnadslära, hufvuddragen af organsystemens anatomi samt tändernas och munhålans med angränsande delars speciella anatomi och histologi hos människan jämte hithörande delar af embryologien;

c) *fysik och fysiologi:* hufvuddragen af fysiken och människans fysiologi samt munhålans och angränsande organs speciella fysiologi;

d) *allmän patologi med bakteriologi:* hufvuddragen af de lokala cirkulationsrubbningarna och i tillämpliga delar väfnadernas passiva och aktiva förändringar; hufvuddragen af läran om mikroorganismerna och speciell patologisk mykologi.

2. *Tandläkarexamen:*

a) *kirurgi:* muntligt förhör, omfattande den allmänna kirurgiska patologiens hufvuddrag samt i tillämpliga delar läran om munhålans och angränsande delars kirurgiska åkommor, deras igenkännande och behandling;

b) *tandkirurgi:*

praktiskt prof, bestående i undersökning af polikliniska fall med affektion af tänder eller tandköttet, hårda gommen etc.; anamnes, diagnos och prognos af fallen samt behandling jämte utförande af tillhörande lämpliga operationer;

muntligt förhör, omfattande tandkirurgisk patologi och terapi jämte dietetik, speciell receptlära, indikationer för användningen af olika tandoperationer samt kunskap om och i användningen af hithörande instrument;

c) *tandfyllningskonst:*

praktiskt prof, bestående i undersökning af polikliniska fall med bestämning af lämplig behandling samt i utförande af ett antal olika slags fyllningar med brukliga materialier, särskildt guld;

muntligt förhör, omfattande tandfyllningens teori, olika tandfyllningsämnen och indikationerna för deras användning samt hithörande instrumentlära;

d) *protéslära och tandreglering:*

praktiskt prof, bestående i undersökning af patienter i behof af protés med bestämning af lämplig ersättningsmetod samt i utförande af ett fullständigt protésarbete äfvensom en partiell protés af metall;

muntligt förhör, omfattande teorien för tand-, käk- och gomprotéser samt för tandreglering äfvensom dess praktiska tillämpning jämte kännedomen om därvid använda materialier och instrument.

§ 56. För hvart och ett af de i § 47 angifna hufvudämnen i de båda examina liksom för hvarje grupp af praktiska prof för tandläkarexamen

skall betyg afgifvas, hvilket bestämmes af examinator i ämnet jämte examensnämnden, därvid den förre vid lika röstetal för olika meningar äger utslagsröst.

Sedan samtliga betyg blifvit satta och protokollet undertecknadt af examensnämnd och examinatorer, skall inspektor förklara afslutad examen godkänd eller icke godkänd. Därvid gäller för godkännande, att examinand skall hafva minst betyget godkänd uti hvarje till examen hörande ämne eller praktiskt prof. Om utgången underrättar inspektor därefter den examinerade, för hvilken sedermera bevis utfärdas genom protokollsutdrag. *§ 57.*

Godkännes ej den examinerade i muntliga förhöret, men alla de praktiska profven blifvit godkända, gälla de för dessa prof afgifna betyg äfven under närmast följande examensperiod. *§ 58.*

Infinner sig ej examinand efter verkställda praktiska prof för att undergå muntligt förhör, slutbedömas hans praktiska prof endast i det fall, att han styrker sig af giltig anledning ej kunna fullfölja examen.

Hvar och en, som anmäler sig till undergående af tandläkarkandidatexamen, skall vid sin anmälan erlägga en afgift af 25 kronor, hvaraf 15 kronor ingå till lärarkollegiets vid karolinska institutet kassa och återstoden lika fördelas mellan examensnämndens tre medlemmar. *§ 60.*

Hvar och en, som anmäler sig till undergående af tandläkarexamen, skall vid sin anmälan erlägga dels en afgift af 50 kronor, att användas till bestridande af kostnaderna för tandläkarinstitutet, dels ock för pröfningen en ytterligare afgift af 50 kronor, hvaraf 15 kronor ingå till tandläkarinstitutets lärarråds kassa och återstoden på lämpligt sätt fördelas mellan examensnämndens tre medlemmar.

Uti muntliga förhöret underkänd examinand, hvars praktiska prof blifvit godkända, erlägger, därest han vill under närmast följande examensperiod undergå tandläkarexamen, en afgift af 25 kronor, hvaraf 15 kronor ingå till tandläkarinstitutets lärarråds kassa och återstoden på lämpligt sätt fördelas mellan examensnämndens tre medlemmar.

De kostnader, som äro förenade med utförandet af de praktiska profven, bestridas af examinanden, och skall bevis om att de blifvit gäldade företes, innan det muntliga förhöret äger rum.

§ 61 enl. k. k. 18/12 1908. Rättighet att utgifva och offentligen försvara afhandling vid karolinska institutet tillkommer legitimerad tandläkare, som vill aflägga lärdomsprof såsom sökande till ordinarie lararämbete eller vinna anställning såsom biträdande lärare vid tandläkarinstitutet; skolande i öfrigt i fråga om disputation gälla hvad i stadgarna för karolinska institutet finnes föreskrifvet.

§ 62. Såväl ordinarie som biträdande lärare vid tandläkarinstitutet är skyldig att på uppdrag af karolinska institutets lararkollegium opponera vid disputationsakt.

§ 63. Tandläkarinstitutet gifna stipendier skola förvaltas och utdelas i öfverensstämmelse med därom utfärdade stiftelsebref, reglementen och andra föreskrifter.

§ 64. Där ej annorlunda finnes förordnadt, utöfvar inspektor närmaste tillsynen öfver stipendier och stipendiater.

§ 65. Vården och tillsynen öfver hvar och en af tandläkarinstitutets *samlingar* och *inrättningar* tillkommer den lärare, till hvars läroämne samlingen eller inrättningen hörer. Samlingarna skola, så vidt med nödig säkerhet är förenligt, vara tillgängliga för lärare och studerande.

§ 66: 1 Till samlingarnas underhåll och förökande användas de tillgångar, hvilka för sådant ändamål kunna disponeras af de till tandläkarinstitutets materiella behof bestämda anslag eller afgifter.

§ 67. Öfver de vid tandläkarinstitutet inskrifna och närvarande studerande äger institutet *disciplinär myndighet*, hvilken utöfvas af inspektor tillika med lararrådet.

§§ 69 o. 70. Från de disciplinära bestämmelserna må här endast omnämnas, att beslut, hvarigenom studerande blifvit af lararrådet för alltid skild från läroverket, skall underställas kanslerns pröfning, samt att, därest sådant beslut vunnit laga kraft, detta äfven medför förlust af rättighet att vidare studera vid rikets universitet eller karolinska institutet.

Såsom förut är nämndt, komma, på grund af beslut vid 1909 års riksdag, att vid tandläkarinstitutet från 1910 års ingång anställas en labo-

rator i protéslära och tandreglering, en assisterande lärare i tandkirurgi samt en laborator i tandfyllningskonst. Dessa skola, i olikhet mot de i stadgan för institutet omförmälda biträdande lärarna, äga uppbära aflöning af statsmedel.

Med anledning af tillkomsten af dessa nya lärarbefattningar lära, enligt hvad kommittén inhämtat, särskilda föreskrifter komma att utfärdas, hvarigenom vissa i stadgan innehållna bestämmelser komma att modifieras.

I afvaktan på tillsättandet af ifrågavarande befattningar finnas, såsom ock förut antydts, tillfälligt anställda lärare, hvilka biträda vid undervisningen. Rörande deras tjänstgöring hafva utfärdats provisoriska bestämmelser.

De undervisnings- och studieplaner äfvensom de föreskrifter och ordningsstadgar, som omförmälas uti stadgan för tandläkarinstitutet, hafva af universitetskanslern fastställts den 23 december 1907.

* * *

Till belysande af tandläkarinstitutets verksamhet har kommittén ansett sig böra meddela nedanstående uppgifter.

Antalet studerande vid tandläkarinstitutet och därifrån utexaminerade har åren 1906—1909 varit sålunda fördeladt.

	År 1906		År 1907		År 1908		År 1909	
	vår-term.	höst-term.	vår-term.	höst-term.	vår-term.	höst-term.	vår-term.	höst-term.
Studerande å teoretiska afdelningen	34	52	42	37	24	36	35	39
» » praktiska »	34	46	36	57	58	63	57	63
Summa	68	98	78	94	82	99	92	102
Utexaminerade från institutet	10	6	15	4	11	9	8	15
Summa	16		19		20		23	

Sammanlagda beloppet af de afgifter, en studerande vid tandläkarinstitutet — med lärotiden beräknad till tre år — har att erlägga, uppgår för närvarande till omkring 915 kronor, enligt följande fördelning.

Den teoretiska kursen (ettårig):

afgifter för undervisningen under höstterminen	115	kronor
» » » » vårtermin	90	»
examensafgift	25	»

Den praktiska kursen (tvåårig):

terminsafgifter för två höstterminer à 120 kronor	240	»
» » » vårterminer à 150 »	300	»
afgift för undervisning i kirurgi . . . . . omkring	45	»
examensafgifter	100	»
Summa omkring	915	kronor

Vid tandläkarinstitutets poliklinik och laboratorier har ungefärliga antalet patientbesök under åren 1906—1908 utgjort:

	år 1906	år 1907	år 1908
å polikliniken	12,200	11,900	12,000
» tandfyllningslaboratoriet	7,300	8,500	8,800
» protéslaboratoriet	4,400	6,000	6,200
Summa	23,900	26,400	27,000

Det torde i detta sammanhang böra omförmälas, att vid tandläkarinstitutet från den 1 oktober 1909, med universitetskanslerns medgifvande, tills vidare anställts en kassörska, hvilken har till uppdrag att uppbära och redovisa de s. k. patientafgifterna, d. v. s. ersättningar af bemedlade patienter för förbrukad materiel i och för behandlingen å protés- och tandfyllningsafdelningarna. Aflöningen till ifrågavarande kassörska utgår med 100 kronor i månaden, dock högst 1,000 kronor för år räknadt, och bestrides af de nämnda patientafgifterna.

Sammandrag af tandläkarinstitutets räkenskaper för år 1908.

Inkomster.		
Statsanslag till aflöning	19,685	—
Studieafgifter för deltagande i de vid institutets klinik och laboratorier anordnade ordinarie kurser	15,615	—
Examensafgifter	1,000	—
Laboratorieafgifter för deltagande i de extra och fakultativa undervisningskurserna	630	—
Patientafgifter (materielersättningar af bemedlade patienter)	5,504	15
Anslag af Stockholms stad	1,500	—
Omföring från extra statsanslag till institutets utvidgning (»ökade utgifter för uppvärmning, belysning och renhållning m. m.»)	500	—
Summa	44,434	15
Utgifter.		
Aflöning (ålderstillägg och extra lönetillägg inberäknade)	19,685	—
Lokalhyra (efter afdrag för vaktmästarens bostad)	4,850	—
Lokalens underhåll och inredning	2,186	32
Ved och kol	960	—
Gas och elektricitet	1,972	04
Vatten	59	20
Renhållning	816	55
Handdukar och tvätt	714	08
Glas och allmänna förbrukningsartiklar	580	91
Instrument och verktyg	62	24
Medicinalier och förbandsartiklar	135	32
Skrifmaterialier, trycksaker, annonser, telefon o. d.	697	76
Materiel för den praktiska verksamheten vid laboratorierna	4,599	73
Leverering till statskontoret	7,115	—
Summa	44,434	15

Till kommitténs handläggning öfverlämnade handlingar.

Såsom ofvan nämnts, uttalade vederbörande departementschef vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 12 januari 1909, att den af lärarrådet vid tandläkarinstitutet den 3 september 1908 gjorda framställningen, i hvad den afsåg löneregleringen för institutets lärare och tjänstemän, syntes böra remitteras till löneregleringskommittén.

I enlighet därmed öfverlämnades till kommittén afskrifter af nämnda framställning samt ett af karolinska institutets lärarkollegium till kanslern för rikets universitet afgifvet yttrande i ärendet af den 10 september 1908, jämte därvid fogadt protokollsutdrag, äfvensom transumt af ett utaf kanslern den 15 oktober 1908 afgifvet utlåtande i ämnet; och anbefalldes kommittén att taga dessa handlingars innehåll i öfvervägande i sammanhang med behandlingen af det på kommitténs handläggning ankommande ärendet angående löneregleringen vid tandläkarinstitutet.

Uti lärarrådets ofvanberörda framställning anfördes beträffande löneregleringen för institutets lärare och tjänstemän, bland annat, följande.

Då karolinska institutets lärarkollegium den 30 maj 1902 afgaf förslag rörande förbättrad lönestat såväl för karolinska institutet som för tandläkarinstitutet, föreslog lärarkollegiet, att läraren vid tandläkarinstitutet i protéslära och tandreglering skulle erhålla en aflöning af 5,000 kronor, hvaraf 1,200 tjänstgöringspenningar, jämte ett ålderstillägg å 500 kronor, läraren i dental kirurgi och terapi 4,000 kronor, hvaraf 1,200 tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, samt läraren i tandfyllningslära 3,500 kronor, hvaraf 1,200 i tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor. Hvar och en af dessa tre lärare skulle enligt detta förslag erhålla en förhöjning af begynnelselönen med 500 kronor samt ett nytt ålderstillägg å 500 kronor.

Någon löneförbättring åt lärarna i fråga hade emellertid icke kommit till stånd, hvarken på grund af nämnda förslag eller på grund af ett förslag, som karolinska institutets lärarkollegium den 11 januari 1906 afgifvit med anledning af en från de tre ordinarie lärarna vid tandläkarinstitutet till Kungl. Maj:t afgifven petition om löneförbättring i anslutning till petitioner om förbättrade lönevillkor, som inlämnats från såväl universitetens som karolinska institutets e. o. professorer och med dem väsentligen likställda universitetslärare.

Lärarna vid tandläkarinstitutet hade vid sistnämnda tillfälle begärt att på extra stat erhålla ett tillägg af 1,000 kronor hvardera till begynnelselönen. Därjämte hade de anhållit om rätt att bekomma, lärarna i tandkirurgi och terapi samt i tandfyllningslära ett andra ålderstillägg efter 10 års tjänstgöring samt läraren i protéslära och tandreglering, hvilken ej åtnjöte något ålderstillägg, två sådana efter resp. 5 och 10 års tjänstgöring.

Af de särskilda skäl, som framhållits i nyssnämnda lönepetition, åberopade lärarrådet i sin förevarande framställning följande.

Lärarna vid tandläkarinstitutet hade enligt gällande stadgar att utan någon som helst särskild ersättning leda de studerandes praktiska öfningar på de olika afdelningarna, och detta dagligen under läsårets båda lästerminer. Därjämte vore läraren i tandkirurgi och terapi i sin tjänstgöring såsom poliklinikföreståndare under en stor del af ferierna upptagen af polikliniken, hvarvid han kostnadsfritt meddelade undervisning åt de studerande, som, ofta i rätt stort antal, begagnade sig af denna tjänstgöring. De öfriga lärarna utöfvade dessutom utan någon ersättning öfverinseende öfver de feriekurser och propedeutiska kurser, som hölles vid institutet. Af dessa kurser återkomme de vid protéslaboratoriet städse under såväl jul- som sommarferierna.

På grund af examensskyldigheten kräfdes af ifrågavarande lärare en betydlig uppoffring af tid genom anordnandet och öfvervakandet af de många praktiskt-tekniska prof, som inginge i examensprofven. Detta gällde i synnerhet läraren i protéslära, som också, för att profven icke skulle för mycket inkräkta på den öfriga undervisningen, nödgades därtill använda en del af ferierna.

Ingen af dessa lärare uppbure, utöfver aflöningen å stat, något som helst arfvode af statsverket eller kommun, ej heller någon del af patientafgifterna vid institutet. Dessa afgifter afsåge nämligen endast att betäcka de materialkostnader, som drabbade institutet vid behandling å laboratorierna af patienter, hvilka icke vore medellösa.

Den enskilda praktiska verksamhet såsom tandläkare, som af Riksdagen åberopades såsom skäl för de år 1897 fastställda lägre löneförmånerna, kunde i sitt ekonomiska utbyte ingalunda jämföras med de praktiserande tandläkarnas i allmänhet, hvilka uteslutande ägnade sig åt praktiken.

Vid sammanträde den 11 januari 1906 med lärarkollegiet vid karolinska institutet hade inspektorn för tandläkarinstitutet i detta ärende anfört, förutom annat, att genom de af Riksdagen år 1905 beviljade ökade anslag i och för utvidgande af tandläkarinstitutets verksamhet detta läroverk vore satt i stånd att mera effektift genomföra sin förelagda uppgift och möta de ökade kraf, som ställts på detsamma från såväl allmänhetens som undervisningens synpunkt. Under det att de sju första åren af institutets verksamhet årligen bortåt 15 studerande inskrifvit sig för begynnande af de odontologiska studierna, hade under läsåret 1904—1905 deras antal stigit till 19 och läsåret 1905—1906 till 28. Inspektorn ansåg sig hafva all anledning antaga, att siffran äfven för framtiden komme att hålla sig hög.

Genom de förbättrade lokala förhållanden, som då inträdt vid läroverket, var enligt inspektorns mening all utsikt för, att vid dess poliklinik och laboratorier ökade fordringar komme att ställas på lärarnas insats i undervisningsarbetet. Det kunde nämligen vid den polikliniska ledningen och vid laboratorieundervisningen ej vara likgiltigt, att de hjälpsökandes antal väsentligt ökats och att de tjänstgörande kandidaternas antal blefve fördubbladt.

Enligt inspektorns åsikt kunde det ej anses billigt att af lärare, till hvilkas åligganden, förutom föreläsnings- och examinationsskyldighet, dagligen hörde poliklinik- och laboratorieundervisning, fordra så omfattande tjänstgöring för en aflöning af 3,000 resp. 3,500 och 4,500 kronor årligen.

Att karolinska institutets lärarkollegium år 1902 uttalat sig för en löneförbättring till lägre belopp, ansåg inspektorn ej utgöra hinder för att år 1906 rösta för ett högre belopp. Enär dyr tid vore det väsentliga motivet för löneförbättringen, syntes det honom, att de senaste årens ytterligare stegring i lefnadskostnaderna väl motiverade en begäran om 500 kronors tillägg till de aflöningar för lärarna i fråga, som lärarkollegiet redan år 1892 ansett vara lämpliga att föreslå Kungl. Maj:t vid afgifvandet af förslaget om tandläkarinstitutets upprättande.

Efter hvad lärarrådet vidare anförde i sin förevarande framställning, hade inspektors antagande om ökningen af de studerandes antal besannats de senaste åren.

Hänvisande till hvad i framställningen anförts om vederbörande lärares skyldigheter samt angående studie- och undervisningsplanens innebörd ansåg lärarrådet det med fog kunna sägas, att de ordinarie lärarnas arbetsbörda ökats och allt fortfarande komme att blifva mycket stor och ej stode i förhållande till de löneförmåner, de uppbure. Äfven om anslag beviljades till föreslagna biträdande lärare vid undervisningen och den praktiska verksamheten, komme därigenom dock i första rummet att tillgodoses undervisningens effektivitet och fullständighet samt hänsynen till det polikliniska materialet.

Mot att bibehålla de ordinarie lärarnas löner vid alltför låga belopp af den anledning att de hade tillfälle till enskild praktik, kunde, enligt lärarrådets mening, med fog åberopas enahanda skäl som beträffande lärare, hvilka idkade medicinsk praxis. Tandläkarpraxis utanför den, som fölle inom ramen af läroverkets verksamhet, vore nämligen nödvändig förutsättning för lärarnas skicklighet och erfarenhet, och dessa egenskaper borde blifva fruktbringande i den praktiska utbildningens tjänst. Här likasom i så många andra jämförliga fall, där lärare gjorde sina insikter och sin skicklighet gällande i enskild verksamhet, borde icke hänsyn tagas till enskild praktik.

Lärarrådet ansåg det vara på tiden, att äfven tandläkarinstitutets lärare komme i åtnjutande af löneförmåner mera motsvarande deras arbete och tidens kraf. De vore snart de enda lärare, som ej fått dessa förmåner

förbättrade, och lefnadskostnaderna i hufvudstaden hade de allra sista åren stigit i olidlig grad.

Utan att för öfrigt framställa några kraf på jämlikhet i löneförmåner med någon af de lärarkårer, som redan kommit i åtnjutande af löneförhöjning eller hvilkas framställningar därom vore hvilande, ansåg lärarrådet billigt att föreslå, det vid tilldelande af aflöningar åt tandläkarinstitutets lärare de belopp måtte läggas till grund, hvilka karolinska institutets lärarkollegium redan år 1892 ansett erforderliga för läroverkets hufvudlärare och hvarom äfven Kungl. Maj:t år 1897 framställt förslag hos Riksdagen. Till dessa belopp borde komma af såväl ökadt arbete som dyr tid motiverade förhöjningar af 33 à 40 % jämte nödiga ålderstillägg.

Riksdagen hade år 1897 vid granskningen af det föreslagna läroverkets aflöningsstat anställt jämförelse mellan tandläkarinstitutet och farmaceutiska institutet. Farmaceutiska institutet hade sedan dess, nämligen år 1901, fått förändrad stat, och lärarrådet hade fått upplysning därom, att ny framställning förelåge hos Kungl. Maj:t om väsentlig förhöjning af, bland annat, aflöningarna till hufvudlärarna vid sistnämnda institut.

För den ordinarie läraren i dental kirurgi och terapi, hvilken därjämte vore poliklinikföreståndare, föreslog lärarrådet en begynnelseaflöning af 5,500 kronor, däraf 3,700 i lön och 1,800 i tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter 5 och 10 års tjänstgöring.

För den ordinarie läraren i tandfyllningslära föreslogs en begynnelseaflöning af 5,000 kronor, däraf 3,500 i lön och 1,500 i tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter 5 och 10 års tjänstgöring.

För den ordinarie läraren i protéslära och tandreglering föreslog lärarrådet en begynnelseaflöning af 6,000 kronor, däraf 4,000 i lön och 2,000 i tjänstgöringspenningar, jämte rätt till två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter 5 och 10 års tjänstgöring.

I fråga om ålderstilläggen fäste lärarrådet uppmärksamheten därå, att såväl i farmaceutiska institutets stat af år 1901 som i veterinärinstitutets nya stat af år 1907 hufvudlärarna vore tillerkända två ålders-

tillägg, hvartdera å 500 kronor, samt att de öfriga ordinarie lärarna vid veterinärinstitutet vore tillerkända än flera ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor. Någon giltig orsak, hvarför den på anförda grunder bättre aflönade protésläraren vid tandläkarinstitutet skulle sakna rätt till motsvarande ålderstillägg, kunde lärarrådet icke inse.

I tandläkarinstitutets stat vore upptagna tre assistentarfvoden, ett å 900 samt två å 500 kronor. Det högre arfvodet tillfölle assistenten vid protéslaboratoriet på grund af den längre dagliga tjänstgöring, som åläge denne.

Det hade under de 11 år, tandläkarinstitutet varit i verksamhet, ofta visat sig förenadt med mycket stor svårighet att få nödiga förordnanden å assistentbefattningarna besatta. Den dagliga handledningen under läseterminerna af de studerande jämte de förrättningar i öfrigt, som vid de olika afdelningarna vore assistenterna ålagda — hvartill för assistenten vid polikliniken komme att utan särskild ersättning förestå polikliniken omkring 3 veckor af julferierna samt 7 veckor af sommarferierna och därvid leda de vid mottagningarna deltagande studerandenas arbeten — toge så mycken tid i anspråk, att legitimerade tandläkare icke gärna funne med sin fördel att därpå offra tid och krafter. Detta så mycket mindre som aflöningen vore ringa för ifrågavarande tjänster, och för de tandläkare, hvilka efter aflagd examen icke omedelbart öfverginge till privatpraxis utan åstundade vidare utbildning, stode till buds assistentbefattningar hos enskilda tandläkare, af hvilka de bekomme ett årligt arfvode af 2,500—3,000 kronor.

Assistenterna måste vara legitimerade tandläkare; att till assistenter förordna kandidater — hvilka själfva ännu icke afslutat sin tjänstgöring eller i bästa fall gjort det men ej kunnat bestå tandläkarexamen — kunde endast vid tillfälligt behof för kortare tid försvaras.

Lärarrådet föreslog följande arfvoden åt assistenterna vid tandläkarinstitutet:

vid protéslaboratoriet	kronor	1,200
» polikliniken	»	900
» tandfyllningslaboratoriet	»	900

År 1905 hade protéslaboratoriet erhållit ett laboratoriebiträde med ett årligt arfvode af 1,500 kronor och med daglig tjänstgöring äfven under pågående feriekurser. Detta biträde motsvarade i sin verksamhet närmast det tekniska biträde, som den enskilde tandläkaren funne med sin fördel att anställa hos sig. Laboratoriebiträdet vid protéslaboratoriet hade emellertid sig äfven ålagdt en del andra uppgifter.

Det hade under de båda senaste åren visat sig svårt att vid institutet anställa ett sådant biträde, helst biträden hos enskilda tandläkare uppbure ersättning med 2,000—2,500 kronor. Ombyten i den ifrågavarande befattningen hade därför ofta måst företagas.

Då bostad med tillhörande förmåner icke läte sig beredas inom läroverket och kontinuitet i tjänsten vore af stor vikt, föreslog lärarrådet, att arfvodet för det nämnda laboratoriebiträdet måtte höjas med 350 kronor årligen och sålunda i staten uppföras med 1,850 kronor med rätt därjämte för innehafvaren af förordnandet att kunna erhålla förhöjning af aflöningen efter fem års tjänstgöring med 150 kronor och efter ytterligare fem års tjänstgöring med likaledas 150 kronor.

Vaktmästaren vid tandläkarinstitutet tillerkändes i 1897 års stat en aflöning af 900 kronor, däraf 750 såsom egentlig lön och 150 såsom bostadsersättning, allt i enlighet med då gällande villkor för de vid karolinska institutet anställda vaktmästare.

Enär redan från början vaktmästarens närvaro i lokalen varit nödvändig hela dagen året om, hade det för läroverket blifvit nödvändigt att bereda honom bostadsrum inom läroverkets lägenheter, hvarför ett af köken med tillhörande jungfrukammare tilldelats honom. Uti de årliga räkenskaperna från tandläkarinstitutet hade städse iakttagits, att det belopp af 150 kronor, som beräknats utgå i bostadsersättning, afdragits från det årliga hyresbelopp, som enligt gällande kontrakt utgått för de af läroverket förhyrda lägenheterna.

Den förmån af två ålderstillägg, hvartdera å 100 kronor, efter 5 och 10 års tjänstgöring, som af Riksdagen åren 1901 och 1902 beviljades de vid karolinska institutet anställda vaktmästarna, hade icke kommit vaktmästaren vid tandläkarinstitutet till godo.

Lärarrådet ansåg, att tandläkarinstitutets vaktmästare vore så bunden af sin tjänst, att han ej kunde erhålla någon extra förtjänst genom arbete utom läroverket. Till följd däraf borde han ock åtnjuta en mer tillfredsställande aflöning och i sådant hänseende äfven förmånerna af fri bostad och bränsle samt ålderstillägg, på det läroverket måtte kunna erhålla behörigen kvalificerad person och få bibehålla honom i tjänsten, sedan han blifvit förtrogen med göromålen.

Fördenskull fann lärarrådet sig böra föreslå, att vaktmästaren vid tandläkarinstitutet måtte komma i åtnjutande af enahanda förmåner, som tilldelats vaktmästarna vid karolinska institutet, och att sålunda uti aflöningsstaten måtte upptagas åt vaktmästaren vid tandläkarinstitutet en aflöning af 1,200 kronor, däraf lön 700, tjänstgöringspenningar 350 och ortstillägg 150, med afdrag, så länge han åtnjöte fri bostad och bränsle, af ortstillägget och 100 kronor å lönen.

Det anslag å 300 kronor, som i gällande stat uppförts till sekreterar- och kamrerargöromål, hade så fördelats, att karolinska institutets sekreterare och kamrerare hvardera tilldelats 100 kronor för de med tandläkarinstitutets ärenden förenade göromål, samt återstående 100 kronor utgått till sekreteraren hos lärarrådet vid tandläkarinstitutet.

Otillräckligheten af detta anslag hade med hvarje år blifvit alltmera kännbart. I synnerhet måste det enligt lärarrådets mening anses obilligt att för en ersättning af 100 kronor årligen fordra sekreterarhjälp för protokollen vid lärarrådets sammanträden, för den af därvid fattade beslut föranledda expedition samt för examensprotokoll. Den med examensbetygens utskrifning ur protokollet förbundna lösen, hvaraf 2 kronor för hvarje betyg tillkomme sekreteraren, ökade icke i nämnvärd grad denna ersättning. Enär kandidatexamen aflades vid karolinska institutet, hade lärarrådets sekreterare att föra protokollet endast vid tandläkarexamen.

Lärarrådet föreslog, att anslaget till sekreterar- och kamrerargöromål måtte höjas till 700 kronor, med den fördelning gällande tills vidare, att till karolinska institutets sekreterare och kamrerare skulle utgå 150 kronor till hvardera och till lärarrådets sekreterare 400 kronor.

Arfvodet till inspektor vore i tandläkarinstitutets stat upptaget till 400 kronor. Ehuru dåvarande innehafvaren af inspektoratet förklarat, att han, för så vidt på honom ankomme, icke hade några fordringar på ökning af det inspektor tillmätta arfvode, ansåg dock lärarrådet billigt, att i samband med ny aflöningsstat för läroverket äfven en höjning af detta arfvode upptoges.

Först och främst borde nämligen de allmänna synpunkter, som föranledt framställningen af löneförbättringar åt såväl lärare som biträden, äfven göra sig gällande vid ersättningen för inspektors arbete. Vidare vore inspektor, som enligt stadgan för läroverket »skall såsom styresman utöfva vård och tillsyn öfver allt hvad tandläkarinstitutet rörer», pålagd en mängd göromål som vid tandläkarinstitutets organisation ursprungligen tänktes tillkomma en s. k. förman, utsedd bland de ordinarie lärarna. Bland dessa göromål fordrade i synnerhet det närmare handhafvandet af institutets ekonomi både omtanke och uppoffring af tid, hvartill säkerligen hänsyn ej tagits, då arfvodet åt inspektor föreslogs.

Lärarrådet hemställde fördenskull om höjning af inspektors arfvode till minst 800 kronor, helst då ingen annan förmån kunde beredas honom, såsom minskning i hans skyldigheter som lärare vid karolinska institutet eller annat.

Lärarrådet framlade förslag till ny aflöningsstat för tandläkarinstitutet af följande innehåll:

	Kronor.			
	Lön.	Tjänstgörings-penningar.	Ortstillägg.	Summa.
1 inspektor, arfvode	—	—	—	800
1 lärare i protéslära och tandreglering . .	4,000	2,000	—	[1]6,000
1 d:o i dental kirurgi och terapi, tillika poliklinikföreståndare	3,700	1,800	—	[1]5,500
1 d:o i tandfyllningslära	3,500	1,500	—	[1]5,000
1 assisterande lärare i dental kirurgi, arfvode	—	—	—	3,000
1 laborator i tandfyllningslära, arfvode . .	—	—	—	3,000
1 d:o i protéslära och tandreglering, arfvode	—	—	—	3,000
1 assistent vid protéslaboratoriet, arfvode	—	—	—	1,200
1 d:o vid tandfyllningslaboratoriet, arfvode	—	—	—	900
1 d:o vid polikliniken, arfvode	—	—	—	900
1 laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet .	—	—	—	[2]1,850
1 vaktmästare	700	350	150	[3]1,200
Till sekreterar- och kamrerargöromål . . .	—	—	—	700
Summa kronor	11,900	5,650	150	33,050

[1] Med rätt till ett ålderstillägg efter 5 år med 500 kronor och efter ytterligare 5 år likaledes ett med 500 kronor.

[2] Efter 5 år kan aflöningen höjas med 150 kronor och efter ytterligare 5 år med likaledes 150 kronor.

[3] Så länge vaktmästaren åtnjuter fri bostad jämte bränsle, afdrages ortstillägget och 100 kronor å lönen.

Till sist berörde lärarrådet en fråga, hvars lyckliga lösning, enligt lärarrådets mening, icke enbart vore de ordinarie lärarnas sak utan ock utöfvade inflytande på läroverkets intressen.

I sådant hänseende påpekade lärarrådet, att, då karolinska institutets lärarkollegium hade att yttra sig öfver möjligheten af en tandläkarskolas inrättande i förbindelse med karolinska institutet, kollegiet uppdrog den förberedande behandlingen af detta ärende åt dåvarande rektorn vid sist-

nämnda institut, tillika professor i patologi och patologisk anatomi, åt professorerna i kemi, fysiologi och kirurgi samt åt t. f. professorn i anatomi — sålunda åt de lärare, hvilkas discipliner inginge såsom undervisnings- och examensämnen uti de odontologiska examina.

Uti det utlåtande, som dessa kommitterade afgåfvo och hvaruti lärarkollegiet den 22 september 1892 förklarade sig instämma, anfördes, bland annat, att tandläkaryrket dåmera börjat utvecklas från ett skråmässigt handtverk till en väl begränsad specialgren af den kirurgiska vetenskapen, en utveckling i vetenskaplig riktning som tvifvelsutan hade sin rot i samhällets ökade kraf på tandläkarnas grundligare utbildning.

I utlåtandet yttrades vidare, att gällande bestämmelse om obligatorisk mogenhetsexamen för tillträdet till tandläkarstudierna enligt kommitterades åsikt vore ett oeftergifligt villkor för hvarje samarbete mellan tandläkarskolan och det medicinska läroverket; först med den genom mogenhetsexamen förvärfvade utvecklingen kunde den studerande blifva i stånd att följa en undervisning af den vetenskaplighet, som odontologiens dåvarande utveckling kräfde. För kompetensen till de ordinarie lärarplatserna för den praktiska undervisningen skulle fordras att vara legitimerad tandläkare och tillsättningen af dessa tjänster borde ske enligt hufvudsakligen samma grunder, som gällde för tillsättandet af professorer vid karolinska institutet.

Då vid ett senare tillfälle frågan om benämningen af tandläkarinstitutets ordinarie lärare förevarit, hade inom karolinska institutets lärarkollegium funnits en af nämnda kommitterade i första rummet bestående minoritet för att hufvudlärarna i de praktiska disciplinerna vid tandläkarskolan skulle benämnas e. o. professorer.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t af frågan om framläggande för Riksdagen af förslag om tandläkarinstitutets upprättande förklarade vederbörande departementschef sig icke hafva något vidare att erinra, än att poliklinikföreståndaren, tandfyllningsläraren och protésläraren, hvilka i afseende å sin verksamhet blefve jämförliga med extra ordinarie professorer och därför äfven syntes böra så benämnas, jämväl borde aflönas efter samma grunder som innehafvare af extra ordinarie professorsbefattningar vid karolinska institutet.

1897 års Riksdag fann vid granskning af den framlagda aflöningsstaten för tandläkarinstitutet, att i vissa anslagsbelopp minskning kunde och

borde göras. Beträffande de i nämnda stat upptagna tre ordinarie lärarna erinrade Riksdagen, att det syntes mindre lämpligt att dessa lärare i lönestaten tillades benämningen extra ordinarie professorer, helst en sådan benämning, hvarigenom ökade anspråk på aflöning kunde föranledas, ej tillkomme lärarna vid det med ifrågavarande läroanstalt jämförliga farmaceutiska institutet. I öfrigt hade Riksdagen väl funnit skäl medgifva åt läraren i protéslära den i statsförslaget uppförda aflöningen, men däremot för de öfriga två lärarna ansett någon nedsättning i de för dem ifrågasatta löneförmåner kunna ske.

»På så sätt» — anförde lärarrådet — »erhöllo de tre hufvudlärarna i de odontologiska disciplinerna vid den praktiska utbildningen benämningen ordinarie lärare vid tandläkarinstitutet».

Sedan dess hade farmaceutiska institutets båda hufvudlärare fått titeln af extra ordinarie professorer. Uti sistnämnda läroverks stat af år 1901 vore nämligen uppförd dels en extra ordinarie professor i kemi och kemisk farmaci, dels en extra ordinarie professor i botanik och farmakognosi, med löneförmåner motsvarande extra ordinarie professorers.

Då enligt uppgift — anförde lärarrådet vidare — förslag äfven föreläge rörande omorganisation af den till skogsinstitutet hörande undervisningen jämte lönereglering för dess lärare, i hvilket förslag hufvudlärarna upptoges såsom professorer, blefve, under förutsättning att nämnda förslag vunne bifall, tandläkarinstitutet den enda högskola i vårt land, där, oaktadt mogenhetsexamen fordrades för åtnjutande af dess undervisning och för undergående af de för legitimation erforderliga examina, innehafvarna af hufvudämnena vid denna undervisning, hvari äfven inginge föreläsningsskyldighet och examination, icke vore tillagda professors namn.

I fråga om dessa lärarämbetens tillsättande vore i stadgan för tandläkarinstitutet föreskrifvet, att sökande till ordinarie lärarämbete skulle vara legitimerad tandläkare och inom af karolinska institutets lärarkollegium utsatt proftid ådagalägga sin skicklighet medelst prof, hvilka bestode af en föreläsning och en demonstration med fritt föredrag och praktisk tillämpning. Till föreläsningen förelade lärarkollegiet åtta dagar förut några ämnen till sökandens val. Till demonstrationen valdes af tandläkarinstitutets lärarråd lämpligt fall och ämne. Vidare ägde sökande fakultativt

såsom prof hålla en demonstration efter eget val af ämne samt att utgifva och vid karolinska institutet offentligt försvara en afhandling.

Af karolinska institutets lärarkollegium utsedda sakkunniga personer skulle inkomma till lärarkollegiet med förberedande skriftligt utlåtande angående hvarje sökandes skicklighet till ämbetet, med ledning af de bevis, med hvilka den sökande styrkte sin skicklighet och förtjänst, och i öfverensstämmelse med de grunder, som gällde för lärarkollegiets eget yttrande vid befordringsärendets pröfning. Vid upprättandet af förslag till ämbetets besättande skulle afseende fästas endast på aflagda examensprof, utgifna arbeten, fullgjorda prof för ämbetet i fråga, duglighet såsom lärare, föregående tjänstgöring äfvensom hvad i öfrigt kunde gifva tillförlitlig upplysning om de sökandes skicklighet.

Tandläkarstudierna vore så inrättade, att de borde enligt gällande stadgar hinna genomgås under loppet af tre läsår. Odontologiens framsteg under senare tider fordrade längre utbildning, och det vore i öfverensstämmelse därmed som undervisningen i kulturländerna började inrättas på basis af fyra års studier. Utom denna yrkesexamen måste aspiranten till de ordinarie lärarbefattningarna vid tandläkarinstitutet, för att kunna fylla anförda kompetensfordringar, dels använda åratal för uppöfvandet af sin egen praktiska skicklighet och erfarenhet och för vetenskapliga studier inom- och utomlands, dels också inom den odontologiska vetenskapen idka en författarverksamhet, hvars värde vid specimineringen blefve föremål för sakkunnig pröfning, samt därjämte, då vid pröfningen af hans skicklighet hänsyn skulle tagas till duglighet såsom lärare, hafva inom området utöfvat lärarverksamhet.

Vore det vid specimineringen af särskildt värde att, i stället för den fakultativt medgifna rättigheten att få vid karolinska institutet offentligt försvara en afhandling, skyldighet i samma riktning blefve föreskrifven, så kunde med lätthet ett sådant tillägg till kompetensfordringarna genomföras i stadgan för tandläkarinstitutet. Vid behandlingen af ett dylikt villkor skulle lärarrådet för sin del förvisso ej rösta för afslag. Sådana skärpta kompetensvillkor för professur vid veterinärinstitutet vore ifrågasatta i förslag till stadga för detta läroverk. Den odontologiska vetenskapen hade också under de senaste årtiondena befunnit sig i kraftig utveck-

ling, så att numera större kraf än förr ställdes på en i dess fack duglig lärare likasom på den under hans ledning utbildade tandläkaren.

Det syntes lärarrådet icke kunna förnekas, att, likaväl som ett bibehållande af gällande aflöningsförmåner vid tandläkarinstitutet kunde innebära en allvarsam fara för att vid eventuella ledigheter icke erhålla så framstående lärarkrafter, som erfordrades för undervisningens behöriga skötande, jämväl ett förmenande af professors namn och värdighet (som dock en gång af Kungl. Maj:t förslagits) för bärarna af läroverkets hufvuddiscipliner kunde afhålla dugande krafter att utbilda sig för dylikt underskattadt värf.

Själfva studenten på tandläkarbanan måste nog äfven taga ett visst intryck däraf, då han, efter att hafva undervisats i de teoretiska ämnena af de främsta lärarkrafter, som stode karolinska institutets lärarkollegium till buds (i regel vederbörande professorer i ämnena), för sin praktiska utbildning, som dock skulle bygga vidare på den lagda vetenskapliga grunden, ställdes under lärares ledning och pröfning, hvilkas benämning snart nog endast delades af lärare vid folkskolan, undervisare i biämnen eller timlärare vid den elementära eller högre undervisningen.

Beträffande förhållandet utomlands ville lärarrådet endast fästa uppmärksamhet därpå, att företrädarna för berörda läroämnen i Tyskland vid de största universiteten, såsom i Berlin, vore i staten upptagna såsom professorer, samt vid andra universitet, där tandläkarutbildning ägde rum, i regel erhölle professors titel efter vissa års tjänstgöring. I Finland hade en af de tvenne lärarna professors namn, i Danmark, där den odontologiska undervisningen ännu icke vore ordnad, hade tvenne af »tandlegeskolens» lärare erhållit benämningen i fråga.

Karolinska institutets lärarkollegium tillstyrkte i sitt yttrande den 10 september 1908 den af tandläkarinstitutets lärarråd gjorda framställning i fråga om, bland annat, dels beviljande å ordinarie stat för tandläkarinstitutet af anslag till arfvoden åt en assisterande lärare i tandkirurgi, en laborator i tandfyllningskonst samt en laborator i protéslära och tandreglering med 3,000 kronor för dem hvar eller tillhopa 9,000 kronor äfvensom förhöjning i aflöningarna för tandläkarinstitutets inspektor, lärare, assi-

stenter, laboratoriebiträde, vaktmästare och tjänstemän med tillhopa 8,050 kronor, hvarigenom institutets ordinarie aflöningsstat skulle erhålla en slutsumma af 33,050 kronor, dels ock beviljande åt de tre ordinarie lärarna, laboratoriebiträdet och vaktmästaren vid tandläkarinstitutet af ålderstillägg.

Hvad i lärarrådets framställning anförts därom att de i gällande stat för tandläkarinstitutet upptagna ordinarie lärartjänsterna borde vid förestående förändring af staten uppföras under benämningen professurer, hade karolinska institutets lärarkollegium icke funnit böra gifva anledning till något kollegii förslag.

Slutligen framhöll lärarkollegiet önskvärdheten af att de särskilda lärarbefattningarna af olika slag måtte i aflöningsstaten upptagas med benämningar, som öfverensstämde med de i gällande stadga för tandläkarinstitutet fastställda benämningarna å läroämnena.

Enligt det vid ärendets behandling inom karolinska institutets lärarkollegium förda protokollet anförde rektorn vid nämnda institut beträffande förslaget att de ordinarie lärarbefattningarna vid tandläkarinstitutet skulle uppföras såsom professurer, bland annat, följande.

Tandläkarinstitutets ställning gåfve icke, enligt hans mening, anledning till en sådan förändring. Öfriga institut, med hvilka jämförelse blifvit gjord, intoge en fristående och självständig ställning och vore icke bundna till andra läroverk på sådant sätt, som tandläkarinstitutet vore knutet vid karolinska institutet.

Han ville vidare framhålla, att hela undervisningen och examinationen till den första odontologiska examen uppehölles af lärare, som förordnades på ett år i sänder, och detsamma gällde för ett ingalunda oviktigt ämne, nämligen kirurgi, i den senare odontologiska examen.

Äfven syntes honom böra beaktas, att det vore en betydande skillnad i anspråken på utbildning och vetenskapliga prestationer å ena sidan för att vinna anställning som professor vid medicinsk fakultet och å andra sidan för att blifva »ordinarie lärare» vid tandläkarinstitutet.

De andragna exemplen från utlandet syntes honom föga tala till förmån för den nämnda förändringen. De åsyftade tandläkarlärarna i Berlin vore icke »Professoren» utan »ausserordentliche Professoren», hvilket

vore en helt annan ställning, än som i Sverige motsvarade ordinarie eller extra ordinarie professorer. Hvad exemplen från Hälsingfors och Köpenhamn beträffade, så vore de åsyftade personernas professorstitel, så vidt kunnat utrönas, rent personlig; naturligtvis skulle det äfven kunna tänkas, att i Sverige en tandläkarlärare, som ådagalagt utmärkt förtjänst och skicklighet, personligen erhölle titeln af professor, men sådan fråga förelåge icke.

På framställning af rektorn beslöt karolinska institutets lärarkollegium förklara sig icke för det dåvarande finna anledning föreslå, att de i gällande stat för tandläkarinstitutet upptagna »ordinarie lärartjänsterna» vid en förändring af staten blefve uppförda med benämning professurer.

Kanslern för rikets universitet förklarade uti sitt ofvanberörda utlåtande af den 15 oktober 1908, att han icke hade något att erinra mot de föreslagna ändringarna i och tilläggen till tandläkarinstitutets stat. Den af lärarrådet gjorda framställning angående de ordinarie lärarbefattningarnas vid tandläkarinstitutet ombildning till professurer hade kanslern emellertid funnit sig sakna anledning att förorda till bifall.

Kommitténs förslag.

Betydelsen af en rationell tandvård har i en senare tid allt mer vunnit beaktande, jämväl inom Sverige.

Då chefen för ecklesiastikdepartementet den 12 januari 1909, i sammanhang med andra statsregleringsfrågor, inför Kungl. Maj:t föredrog den af vederbörande myndigheter gjorda framställning om anslag till utvidgning af tandläkarinstitutets lokaler och förstärkning af lärarkrafterna vid institutet, erinrade han, att tandröta mycket allmänt förekomme i vårt land, men att rationell tandvård, väsentligen på grund af dess dyrhet, ännu icke kunnat komma befolkningens bredare lager till del i den omfattning, som önskligt vore. Det vore tydligt, yttrade departementschefen vidare, att bot för detta missförhållande i afsevärd grad kunde rådas, om tillgången på tandläkare blefve större. Tandläkarinstitutets lärarråd hade också fäst uppmärksamheten vid det förhållandet, att äfven i vårt land efter de större kulturländernas exempel frågan om tandvård bland såväl arméns och flottans manskap som i synnerhet folkskolornas barn fordrade en tillfredsställande lösning. En förutsättning därför vore gifvetvis god tillgång på tandläkare. På dessa och i öfrigt anförda skäl uttalade departementschefen såsom sin åsikt, att staten borde i görligaste mån främja den pågående utvidgningen af tandläkarinstitutets verksamhet.

I anslutning härtill vill kommittén för sin del uti ifrågavarande afseende äfven framhålla angelägenheten däraf att för den undervisning, som meddelas de blifvande tandläkarna, städse måtte kunna påräknas framstående lärarkrafter.

Då emellertid, enligt hvad nogsamt är kändt, skickliga tandläkare, som kunna helt ägna sig åt sin praktik, äro i tillfälle att förskaffa sig

betydande inkomster, lärer det icke kunna för framtiden förväntas, att framstående tandläkare skulle vara villiga att, med afstående af större delen af enskild praktik, åtaga sig lärarverksamhet vid institutet, såframt ej de aflöningsförmåner, som vid 1897 års riksdag fastställdes för institutets ordinarie lärare, varda afsevärdt förhöjda.

* * *

Aflöningsförmåner.

Då kommittén nu öfvergår till frågan om de aflöningar, som vid förestående lönereglering böra upptagas i aflöningsstaten för tandläkarinstitutet, har kommittén velat förutskicka den erinran, att kommittén, lika med karolinska institutets lärarkollegium, anser, att de särskilda lärarbefattningarna böra i staten upptagas under benämningar, som öfverensstämma med de i stadgan för tandläkarinstitutet angifna. Därvid torde särskildt böra bemärkas, att undervisning i tandreglering enligt stadgan skall meddelas af vederbörande lärare i protéslära och ej af den i tandfyllningskonst. Detta öfverensstämmer äfven med faktiska förhållandet.

Uti gällande stat äro för de ordinarie lärarna upptagna följande aflöningar:

för en lärare i protéslära 4,500 kronor, en lärare i dental kirurgi och terapi, tillika poliklinikföreståndare, 3,500 kronor och en lärare i läran om tandfyllning och tandreglering 3,000 kronor.

Därtill kan för en hvar af de två sistnämnda lärarna komma ett ålderstillägg efter fem år med 500 kronor.

Vid bestämmandet af dessa aflöningssatser förutsattes, såsom ofvan är nämndt, att läraren i protéslära skulle blifva jämförelsevis strängt upptagen af sin tjänstgöring vid institutet, men att de bägge öfriga ordinarie lärarna skulle blifva i tillfälle att jämte sin undervisningsskyldighet ägna ej obetydlig tid åt enskild praktik.

Enligt hvad för kommittén företedda taxeringsuppgifter för år 1908 gifva vid handen, synes läraren i protéslära under nämnda år icke hafva haft någon inkomst af arbete utöfver aflöningen från tandläkarinstitutet; för de bägge öfriga ordinarie lärarna synas dylika inkomster utöfver aflöningen hafva uppgått till omkring 2,000 kronor för hvar.

Såsom förut antydts, är kommittén af den åsikt, att en afsevärd förhöjning af de år 1897 fastställda aflöningarna för de ordinarie lärarna vid tandläkarinstitutet bör äga rum. Kommittén har likväl icke funnit sig kunna tillstyrka aflöningar åt dessa lärare till de belopp, som af institutets lärarråd föreslagits.

Hvad till en början beträffar den lärare, som meddelar undervisning i protéslära och tandreglering, och som för närvarande åtnjuter den högsta aflöningen, har kommittén ansett aflöningen till denne böra sättas till 5,500 kronor jämte två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor, efter resp. fem och tio år.

Då de bägge öfriga ordinarie lärarna jämväl framdeles torde kunna ägna någon tid åt enskild praktik, har det synts kommittén, att deras aflöningar fortfarande böra sättas till lägre belopp än den aflöning, som bestämmes för läraren i protéslära oeh tandreglering.

För läraren i tandkirurgi torde, med hänsyn till hans befattning såsom föreståndare för polikliniken, aflöningen, på sätt nu är förhållandet, böra bestämmas något högre än för läraren i tandfyllningskonst. Kommittén vill för sin del föreslå, att läraren i tandkirurgi må, såsom tillika poliklinikföreståndare, erhålla en aflöning af 5,000 kronor jämte två ålderstillägg, hvartdera å 500 kronor.

Läraren i tandfyllningskonst har synts kommittén böra tillerkännas en aflöning af 4,500 kronor jämte ålderstillägg i likhet med de båda öfriga ordinarie lärarna.

I öfverensstämmelse med hvad vid 1908 års riksdag beslöts beträffande de ordinarie lärarna vid karolinska institutet, har kommittén ansett aflöningarna till de ordinarie lärarna vid tandläkarinstitutet böra fördelas i lön och tjänstgöringspenningar. Därvid har olikheten i aflöningshänseende mellan sistnämnda lärare synts böra läggas på tjänstgöringspenningarna, hvarigenom densamma ock komme vid tjänstledigheter att göra sig gällande vikarierna till godo.

På grund häraf föreslår kommittén, att af begynnelseaflöningarna 3,000 kronor skola utgöra lön. Såsom vanligen är fallet, skulle ålderstilläggen räknas till lönen.

I följd af hvad sålunda föreslagits, komme högsta pensionsunderlaget att för samtliga de ifrågavarande lärarna uppgå till 4,000 kronor.

Till aflöningar åt en laborator i protéslära och tandreglering, en assisterande lärare i tandkirurgi samt en laborator i tandfyllningskonst har vid 1909 års riksdag å extra stat anvisats ett anslag af 9,000 kronor, afsedt att lika fördelas mellan de nämnda lärarna.

Det för en hvar af dessa befattningshafvande sålunda bestämda aflöningsbelopp af 3,000 kronor har synts kommittén böra, såsom af vederbörande föreslagits, uppföras å ordinarie stat såsom arfvode.

Såsom förut är nämndt, äro anställda en assistent vid protéslaboratoriet, en vid polikliniken och en vid tandfyllningslaboratoriet, och åtnjuter den förstnämnde ett arfvode af 900 kronor och de två senare arfvoden å 500 kronor hvardera.

Enligt lärarrådets förslag skulle för assistenten vid protéslaboratoriet arfvodet höjas till 1,200 kronor och för hvar och en af de bägge öfriga assistenterna till 900 kronor.

Då det är af vikt att jämväl för dessa befattningar kunna påräkna dugande personer, anser kommittén icke något vara att erinra mot de sålunda föreslagna beloppen.

Laboratoriebiträdet vid protéslaboratoriet uppbär för närvarande ett årligt arfvode af 1,500 kronor. Enligt hvad lärarrådet meddelat, har det visat sig svårt att för denna ersättning kunna anställa och bibehålla lämplig person. Lärarrådet har med anledning däraf föreslagit, att arfvodet skulle höjas till 1,850 kronor med rätt för innehafvaren af befattningen att kunna komma i åtnjutande af två förhöjningar i aflöningen, hvardera å 150 kronor, efter resp. fem och tio år.

Då det i regel icke anses lämpligt att för befattningshafvare, hvilken endast åtnjuter arfvode, i stat uppföra ålderstillägg samt någon anledning att förändra den ifrågavarande befattningen till ordinarie icke lärer förefinnas, har det synts kommittén, att i staten för tandläkarinstitutet bör, i stället för arfvode åt det nämnda laboratoriebiträdet, upptagas ett belopp af 2,000 kronor för bestridande af göromålen såsom laboratoriebi-

träde vid protéslaboratoriet. Därigenom blefve tillfälle beredt att till en början sätta ersättningen till den, som förrättar sådana göromål, till ett lägre belopp och sedan efter någon tid höja ersättningen, om anledning därtill förefinnes.

Det i nu gällande stat uppförda anslag till vaktmästargöromål har lärarrådet ansett böra utbytas mot aflöning till en vaktmästare samt föreslagit, att denne skulle tillerkännas samma aflöningsförmåner, som åtnjutas af karolinska institutets vaktmästare.

Kommittén, som icke har något att erinra mot uppförandet i tandläkarinstitutets stat af aflöning till en vaktmästare, anser emellertid giltig anledning icke förefinnas att för denne vaktmästare föreslå andra aflöningsförmåner än som i allmänhet äro enligt senare årens löneregleringar bestämda för vaktmästare i centrala verk.

I staten för tandläkarinstitutet är för närvarande upptaget ett belopp af 300 kronor till sekreterar- och kamrerargöromål, och fördelas detta belopp mellan tre personer. Lärarrådet har föreslagit, att beloppet måtte höjas till 700 kronor, och har kommittén ansett den föreslagna förhöjningen äga fog för sig.

Tandläkarinstitutets inspektor åtnjuter — förutom de andelar af examensafgifter, som tillkomma honom såsom medlem af vederbörande examensnämnder — enligt gällande stat ett arfvode af 400 kronor. Enligt lärarrådets förslag till stat skulle detta arfvode höjas till 800 kronor. Med hänsyn till inspektors omfattande åligganden, ej minst beträffande institutets ekonomi, och enär för befattningens rätta handhafvande gifvetvis fordras framstående egenskaper, har kommittén ansett sig icke böra göra någon erinran mot den föreslagna höjningen af ersättningen. Enligt kommitténs mening bör beloppet uppföras i staten under titel »för bestridande af inspektorsgöromål».

Lärarrådet har väckt förslag därom, att de ordinarie lärarbefattningarna vid tandläkarinstitutet måtte i staten uppföras såsom professurer. Karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern hafva icke biträdt detta förslag.

Icke heller kommittén har af de utaf lärarrådet i ämnet anförda skäl funnit sig öfvertygad om lämpligheten att, med den ställning tandläkarinstitutet intager, benämningen professor skall följa med innehafvande af ordinarie lärarbefattning vid detta institut.

Under åberopande af hvad ofvan blifvit anfördt, hemställer kommittén,

att i aflöningsstaten för tandläkarinstitutet må för bestridande af inspektorsgöromål uppföras ett belopp af 800 kronor;

att läraren i protéslära och tandreglering må erhålla en aflöning af 5,500 kronor, däraf 3,000 i lön och 2,500 i tjänstgöringspenningar, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år;

att läraren i tandkirurgi, tillika poliklinikföreståndare, må erhålla en aflöning af 5,000 kronor, däraf 3,000 i lön och 2,000 i tjänstgöringspenningar, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år;

att läraren i tandfyllningskonst må erhålla en aflöning af 4,500 kronor, däraf 3,000 i lön och 1,500 i tjänstgöringspenningar, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år;

att i staten må uppföras arfvoden till en laborator i protéslära och tandreglering samt en assisterande lärare i tandkirurgi äfvensom en laborator i tandfyllningskonst, hvartdera arfvodet med 3,000 kronor;

att assistenten vid protéslaboratoriet må åtnjuta ett arfvode af 1,200 kronor samt assistenten vid poli-

kliniken och assistenten vid tandfyllningslaboratoriet hvardera ett arfvode af 900 kronor;

att för bestridande af göromål såsom laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet må i staten uppföras ett belopp af 2,000 kronor;

att i staten må uppföras aflöning till en vaktmästare med 1,200 kronor, däraf 700 i lön, 350 i tjänstgöringspenningar och 150 i ortstillägg, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 100 kronor;

att den bestämmelsen intages i staten att, därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstilllägg ej utgå till honom äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen; samt

att i staten må uppföras ett belopp af 700 kronor för bestridande af sekreterar- och kamrerargöromål.

Aflöningsvillkor.

Vid uppgörande af förslag till aflöningsvillkor för de ordinarie lärarna samt vaktmästaren vid tandläkarinstitutet har kommittén tagit behörig hänsyn i tillämpliga delar till de bestämmelser, som vid de senare årens riksdagar fastställts i afseende å åtskilliga då beslutade löneregleringar. Därvid har kommittén särskildt beaktat de aflöningsvillkor, som stadgats för vissa befattningshafvande vid rikets universitet och karolinska institutet.

Kommittén hemställer,

att för åtnjutande af de ofvan för de ordinarie lärarna samt vaktmästaren vid tandläkarinstitutet föreslagna aflöningsförmåner måtte fastställas följande villkor och bestämmelser, nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning vid tandläkarinstitutet skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändring i institutets organisation eller verksamhet eller eljest i allmänhet kan

varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den tjänsteställning och den aflöning han innehar, i enlighet med nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromål;

att med ordinarie befattning vid tandläkarinstitutet icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning vid institutet ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registreradt, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej kanslern för rikets universitet uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid institutet, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar ej må uppbäras af tjänstinnehafvare under honom beviljad tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant utgår, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänstinnehafvare för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänstinnehafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af universitetskanslern pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej kanslern finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning är i staten medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande ordinarie lärare vid tandläkarinstitutet därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att vid afgång från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägg utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att från tjänsten afgå äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgadt; samt

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtföljа tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Därjämte torde böra förklaras,

att en hvar, som med eller efter ingången af det år, med hvars början den nya staten träder i kraft, tillträder ordinarie befattning vid tandläkarinstitutet, skall vara pliktig att underkasta sig ofvanberörda villkor och bestämmelser, samt

att de förutvarande innehafvare af ordinarie lärarbefattningar vid institutet, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem.

Stat. Enligt kommitténs förslag skulle aflöningsstaten för tandläkarinstitutet få följande utseende.

	Kronor.				
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Ortstillägg.	Summa.	
För bestridande af inspektorsgöromål	—	—	—	800	
1 lärare i protéslära och tandreglering	3,000	2,500	—	5,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 d:o i tandkirurgi, tillika poliklinikföreståndare	3,000	2,000	—	5,000	
1 d:o i tandfyllningskonst . .	3,000	1,500	—	4,500	
1 laborator i protéslära och tandreglering, arfvode	—	—	—	3,000	
1 assisterande lärare i tandkirurgi, arfvode	—	—	—	3,000	
1 laborator i tandfyllningskonst, arfvode	—	—	—	3,000	
1 assistent vid protéslaboratoriet, arfvode	—	—	—	1,200	
1 d:o vid polikliniken, arfvode	—	—	—	900	
1 d:o vid tandfyllningslaboratoriet, arfvode	—	—	—	900	
För bestridande af göromål såsom laboratoriebiträde vid protéslaboratoriet	—	—	—	2,000	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
För bestridande af sekreterar- och kamrerargöromål . . .	—	—	—	700	
Summa	—	—	—	**31,700**	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Innan kommittén går att framlägga en beräkning af kostnaden för genomförande af kommitténs förslag beträffande tandläkarinstitutet, torde böra erinras, att utgifterna för den teoretiska undervisningen äfvensom för undervisningen i kirurgi vid den praktiska utbildningen bestridas af de studerande själfva. *Kostnadsberäkning.*

Vidare är förutsatt, att termins- m. fl. afgifter, som upptagas af eleverna inom de två senare årskurserna, skola vara att disponera för institutets utgifter. Till hyra af lokal för poliklinik och laboratorium, till lokalens uppvärmning och belysning m. m. samt till materiel må, enligt beslut vid 1909 års riksdag, af elevafgifterna från och med ingången af år 1910 användas ett belopp af högst 14,000 kronor för år.

För att emellertid de bestämda utgifter, som äro uppförda i den af Riksdagen fastställda aflöningsstaten, icke skola behöfva grundas på så ovissa tillgångar som elevafgifter, har uti riksstaten under anslagen till karolinska mediko-kirurgiska institutet, med särskild rubrik: tandläkarinstitutet, uppförts ett ordinarie förslagsanslag, vid 1905 års riksdag bestämdt till högst 16,000 kronor. Därjämte har till förstärkning af lärarkrafterna vid tandläkarinstitutet på extra stat för år 1910 anvisats ett anslag af 9,000 kronor.

De å 1910 års riksstat till aflöningar vid tandläkarinstitutet uppförda anslag uppgå sålunda till sammanlagdt högst 25,000 kronor.

Kommitténs förslag skulle kräfva en förhöjning af det ofvanberörda ordinarie förslagsanslaget med 15,700 kronor till högst 31,700 kronor. Däremot skulle icke erfordras något anslag å extra stat till förstärkning af lärarkrafterna vid institutet. Alltså skulle kommitténs förslag i själfva verket innebära en förhöjning af anslag å riksstat till institutet af högst 6,700 kronor.

Härvid har dock icke hänsyn tagits till ålderstillägg, hvilka, såsom hittills, skulle utgå af åttonde hufvudtitelns gemensamma förslagsanslag till ålderstillägg. Emellertid är i detta afseende att märka, att bifall till kommitténs förslag skulle medföra ökade utgifter från nämnda anslag. Enligt nu gällande bestämmelser kan nämligen utgå allenast ett ålderstillägg å 500 kronor till hvardera af två ordinarie lärare, under det att

kommittén föreslagit två ålderstillägg, hvartdera å nyssberörda belopp, till hvar och en af de tre ordinarie lärarna äfvensom ett ålderstillägg å 100 kronor till vaktmästaren.

Slutligen torde böra i motsatt riktning anmärkas, att till vissa befattningshafvande vid tandläkarinstitutet utgått extra lönetillägg, som för år 1908 uppgått till ett sammanlagdt belopp af 2,685 kronor.